

TÜRKİYE'DE BÜTÇE KANUN METİNLERİNİN GELİŞMESİ

Yazan :
Prof. Dr. Akif Erginay

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

1. GİRİŞ :

Günümüz bütçe kanun metinleri, gerek yetki gerekse kapsam bakımından, ikinci Dünya Savaşına kadar olan devre ile bu savaştan sonraki devre arasında bir çok memleketlerde temel değişiklikler göstermiştir. Bu değişiklikler özellikle Yasama organlarının bütçe üzerindeki eski bir çok yetkilerinin Yürütme organlarına geçmiş olmasında görülmektedir. O kadar ki özellikle Maliye Bakanları, hemen hemen her konuda, ekonominin dengede tutulması ve kalkınmanın sağlanması yönünde gerekli işlerin yapılması için, bütçe bakımından sayısız yetkiler almaktadır. Yasama organları artık bütçe konusunda hükümet karşısında adeta yetkisiz olarak, kendisine verilen metni, aynen kabul etmek durumuna düşmektedir. Bu gelişme bakımından Yurdumuzdaki araştırmamızın ne derece doğru olduğu bu etüdün sonunda görülecektir. Araştırma metodumuz Türkiye'deki bütçe kanun metinlerini Cumhuriyet devrinden itibaren taramak suretiyle, önemli bulduğumuz konuları göstermektir. Bunun için çok geniş bir zaman bölümü içinde, araştırmayı, kesin ayrımlara dayanmasa bile, başlıca, 1924-1941, 1942-1950, 1951-1960, 1961-1971 ve 1973-1975 yılları devrelerine göre yürüteceğiz.

II — Bütçe Kanun Metinlerinin Tahlili

1 — 1924-1941 Yılları Bütçe Kanunları;

1920'lerden itibaren Cumhuriyetin ilânına kadar geçen zamanda, yurdumuzda tam yıllık bütçelere rastlanmaz. Zamanın koşulları içinde bütçelere ilişkin işlemlerin daha çok avans veya tahsilât kanunlarına göre yürütüldüğü görülür. Bu kanunlar genellikle bir kaç maddeden oluşmuştur ve henüz yıllık bütçelerin şekli yoktur. Normal yıllık bütçe şekline en iyi örnek 1924 yılı bütçe kanunudur. Bu itibarla biz de bu yıl bütçesinden başlamayı uygun bulduk.

1924 yılı Bütçesinin başlığı, «1340 (1924) Senei Maliyesi Muvazenei Umumiye Kanunu»dur. Bu kanun 40 maddeden oluşmuş olup birinci maddesi (A) işaretli cedvele atfen ödenek miktarını ve ikinci maddesi (B) işaretli cedvele göre gelir tahminini göstermektedir. 3 üncü maddeden 15'inciye kadar olan kısım «Varidat», 16-36 ncı maddeler kısmı «Masarif» ve son 4 maddelik kısım «Ahkâmı Umumiye» başlığını taşımaktadır. Kanunun 3 üncü maddesinde (T) işaretli cedvele atıf yapılarak, bu cedvelde gösterilen vergi ve resimlerin tahsiline devam olunacağı belirtilmektedir. (Şimdiki «C» cedveli). Kanunun gelirlere ilişkin maddeleri arasında, Vilâyetlerin munzam kesirleri, Elçiliklerde alınan harçların, gerektiğinde Bakanlar Kurulunca (İcra Vekilleri Heyetince), karşılık olmak üzere, arttırılabileceği hakkında yetki hükmü vardır. Aynı kısmın 8 inci maddesi kibritin tekele alındığı hakkında bir hüküm koymakta ve idaresi hakkında da esaslar koyarak, bunlara aykırı hareket edeceklerin kaçakçılık hükümlerine göre cezalandırılacakları belirtilmektedir. Ayrıca bu kısmın 9 uncu maddesi aşar, 11 inci maddesi musakkafat (bina) ve arazi vergilerininin matrahlartının bir kaç misli arttırıldığı hakkında hükümler koymakta, 12 nci maddesi, harpten zarar gören mahallerde inşa edilecek mesken ve çiftlik binalarından 1933 yılına kadar vergi alınmayacağı belirtilmekte ve 13 üncü maddede, tömbeki bayilerinden alınmakta olan beyyiye resminin beş misli olarak tahsil edileceği tesbit edilmiştir.

Kanunun 14 üncü maddesi hazine işlemlerini belirtmektedir. Buna göre Osmanlı Bankası ile olan hazine cari hesabından başka, vadeli avanslar almağa ve millî emlakın peşin veya taksitle satışını yapmağa Maliye Vekili mezun kılınmaktadır. 15 inci maddede ise, vergi ve resimlerin tahsiline mezun olanların dışındaki kimselerin bu gibi işlemleri yapmaları halinde kanunî takibata uğratılacakları belirtilmektedir.

Buraya kadar yaptığımız açıklamalar, ilk bütçe kanununda, gelirler bakımından nasıl çeşitli ve konu dışı hükümlerin yer aldığını göstermiştir. Zamanın koşulları gözönüne alınırsa, bu gibi hükümlerin bütçe kanununda yer almasını pek yadırgamamak gerekir; çünkü, henüz genel veya özel ve organik gelir veya gider kanunları yoktur.

Bütçenin giderler kısmında da yine, bütçe kanununda bulunmaması gereken bazı hükümler görülmektedir. Nitekim 16. cı maddede devletin satın alma ve ithalât işlemlerinin (bazı istisnalarla) eksiltme usulü ile yapılacağı belirtilmiştir. Bunu izleyen maddelerde de, yolların ve büyük köprülerin yapılması ve işletilmesi işlemleri ayrı hükümlere bağlanmaktadır. 19 uncu madde de iç borçların taksitle ödeneceğini belirtmektedir. Ayrıca bazı kanun hükümlerinin kaldırıldığı, gizli ödeneklerin kullanma şekli, ücretsiz öğrenciler, Ankara Belediyesine faizle borç verilmesi hakkında bütçede maddeler bulunmaktadır. Kanunun 39 uncu maddesi Bütçe Kanununun 1 Martta yürürlüğe gireceğini ve 40 inci madde kanunun Bakanlar Kurulunca uygulanacağını tesbit etmiştir.

İlk bütçe hakkında geniş bilgi edinmek amacı ile kanunun çeşitli maddelerinin kapsamını belirtmeği uygun bulduk. Bundan sonraki açıklamalarda, daha çok, yeni konulara ve değişikliklere yer vermeğe çalışacağız.

1925 malî yılı bütçesinin kanun metni, bir evvelkinden farklar göstermemektedir. Yine «varidat» ve «masarif» başlıkları kalmış, fakat «ahkâmı umumiye» başlığı kaldırılmıştır. Bunlar gibi ilk maddeler aynen (A) ve (B) cedvellerine

atıf şeklinde düzenlenmiş ve gelirlere ilişkin «T» cedveli gösterilmiştir. Yalnız bu kanunda ayrı bazı münferit konular hakkında hükümlere yer verilmiştir. Örneğin müze ve saraylara girişten 50 veya 10 kuruş ücret alınacağı, iki misli maktu bir verginin bir misline indirileceği, kira mukavelenamelelerinin, bunlarda gösterilen bedellere göre artan miktarlarla satılacağı, 1925 yılına ait olmak üzere koyun ve keçilerden 5 kuruş daha fazla resim alınacağı, tohumlukların tahakkuk etmiş gümrük resimlerinin af edildiği kanunda belirtilmiştir. Göze çarpan ilginç bir hüküm de, muhacirlerin iskânı nizamnamesinin 28 inci maddesinin muafiyete ilişkin hükümlerinin ilga edilmiş olmasıdır. (mad. 13). Ayrıca eski reji şirketinden hükümete intikal eden menkul ve gayrimenkullerin hazineye devri dolayısıyla, her türlü resim, harç ve kaydiyeden muaf olduğu hükme bağlanmaktadır. Bütçe kanunu ile, mevcut diğer kanunlarda değişiklik veya ilga hükümlerinin yer alması şekline, müteakip bir kısım kanunlarda da rastlayacağız.

Gider kısmında, bir evvelki bütçeden farklı olarak, devlete ait arazilerin müzayede ile 200 er dönümü geçmemek ve 10 yılda taksitle ödenmek üzere satılması için Maliye Bakanına izin verilmektedir. Bu hükümle yurdumuzda toprak reformuna daha o zaman başlandığını söylemek yanlış olmasa gerektir; fakat anlaşılan, bu konuda asıl gaye reform olmadığı için, uygulama devam etmemiştir. Öte yandan kimbilir hangi etki veya olay altında, muhasiplerin sorumluluğuna ilişkin bir hükmün bu bütçe kanununda yer aldığını görüyoruz. Buna, tekaüt aidatını iki ay zarfında hazineye yatırmayan muhasiplerden % 9 nisbetinde faiz alınacaktır. Yine yeni bir hüküm olarak, damga pullarının kuruştan az olan kesirlerinin kuruşa çıkarıldığı kanunda yer almış bulunuyor (mad. 26). Gider kısmında ayrıca gelecek yıllara şamil taahhüde girişme yetkisine ilişkin hüküm de vardır. Öte yandan bu kısımda bir evvelki bütçenin 17 inci maddesinin ilga edildiği hakkında madde bulunmaktadır. (Anlaşılan bu zamanda bütçelerin yıllık olma niteliği pek düşünülmemekte idi). Bütçeden başka bir kısım kanunların bazı maddelerinin ilgasına

İlişkin hükümler bulunduğu da işaret edelim. Kanunun 37. ci maddesi, geçici veya devamlı bir hizmet için yabancı memleketlere gidenlerin yolluklarının 7 misline kadar arttırılacağını belirtmektedir. (Günümüz Harcırah kanunu sistemine benzeyen bir şekil).

İleride, üzerinde çok duracağımız bir konunun, bütçe aktarması işleminin, ilk bir hükmünü bu bütçe kanunu'nun 44 üncü maddesinde görüyoruz. Bu maddeye göre 1923 yılı bütçesindeki bir ödeneğin, 1924 yılı bütçesinde sarf olunmayan bakiyesi, 1925 yılı bütçesinin 45 inci bölümüne devrolunmuştur. Kanunun diğer bir kısım maddelerinde, devletten bazı maaş alacağı olanların, isterlerse, bunlara karşılık kendilerine milli emlakten arazi verilmesi öngörülmektedir. Son bütçelerimizde % 1 ler ve % 10 ların kesilmesi veya mevkuf tutulabilmesi hakkındaki hükümlerin ilk örneği bu 1925 yılı bütçe kanununda bulunmaktadır. Madde aynen şöyledir: «1341 (1925) senesi bütçe açığına karşılık olmak üzere, merbut (C) cedvelinde muharrer devairin senesi mezkûre bütçeleri fasıllarında cem'an (16.980.000) lira mevkuf tutulmuştur». Bu kanunun, ilerideki bütçelerde de görülen bir hükmü, askeri hizmetlerde çalıştırılacak sanatkâr erlere 75 kuruşa kadar yevmiye verileceğini tesbit etmektedir. Çok ilginç bir hüküm de, eski bütçe kanunlarının ilga edilmeyen hükümlerinin uygulanmasına devam edileceğini tesbit etmesidir. Öte yandan bütçe kanunlarının bundan böyle Bakanlar Kurulunca değil, Maliye Bakanınca uygulanacağını kabul edildiğini belirtelim. Ancak bu hükmün son yıllarda başka bir şekil aldığı da göreceğiz.

1926 yılı bütçe kanunu'nun gider ve gelirlere ilişkin maddelerinde, evvelki bütçelere nisbetle fazla bir değişiklik bulunmamaktadır. Hazine işlemleri bakımından Osmanlı Bankası ile olan cari hesabı ile kısa vadeli avans alınmasından başka, «Senei maliye nihayetine kadar ödenmek şartıyla beş milyon liraya kadar hazine bonosu ihracına» Maliye Bakanı mezun kılınmaktadır.

Bu kanunda ilginç görülen bir kaç noktaya değinmekle

yetinmek istedim. Örneğin 11 inci madde, memur kadrolarında meydana gelecek boşalmaların en az % 3 nisbetinde olması zorunluğunu belirtmekte, ve daha fazla tasarrufta bulunanların, % 3 ten artan kısmın Bakanlar Kurulunca gösterilecek miktarlarda, ilgili dairenin diğer memur ve müstahdemlerine ikramiye olarak verileceğini hükme bağlamaktadır. Diğer bir madde hükmüne göre de Yavuz zırhlısının tamiiri için, üç milyon liraya kadar taahhüde girmek üzere Bahriye vekiline izin verilmektedir (mad. 17).

1925 yılı bütçe kanunu'nun 65 maddeden oluşması karşılığı, 1926 yılının bütçesinin yalnız 21 madde olduğu görülmüştür.

Bunun nedeni, artık bütçeye ilişkin olmayan bir çok işlerin, bütçe kanunundan çıkarılmasıdır. Kaldı ki eski bütçe kanunlarının yeni kanunlarla ilga edilmeyen veya değiştirilmeyen hükümlerinin uygulanmasına devam olunacağı tesbit edilmektedir.

Bütün bu açıklamalar, Cumhuriyetimiz ilk bütçe kanunlarının, henüz kesin bir şekilden yoksun olduğunu gösterir. Ancak yine günün koşullarını göz önüne alır ve Muhasebei Umumiye Kanunu'nun henüz çıkarılmadığı düşünülürse, durumun değerlendirilmesi daha kolay olur.

1927 yılı bütçesinden başlamak üzere daha az karışık bütçe kanunlarına tanık olunmaktadır. Bu bütçede «varidat» ve «masarif» başlıkları kaldırılmış, vatanî hizmet tertibinden maaş alanları gösteren bir (S) cedveli bütçeye eklenmiştir. Muhasebei Umumiye kanunu, 1927 yılının Haziran ayında çıkmış olması nedeniyle, aynı yıl Mart ayında yürürlüğe giren yıl bütçesinde uygulanmaya başlanamamıştır. Bu bakımdan söz konusu bütçede de bazı gereksiz hükümlere yer verilmiştir. 19 uncu maddeye göre; 1925 yılı bütçesinde 200 olarak tesbit edilen bir ödenek, o bütçe için 250 liraya çıkarılmakta ve 20 inci maddeye göre de, aynı 1925 yılı bütçesinin bir maddesi değiştirilmektedir. Bütün bu hükümler, bütçe kanunlarının malî yıl sonunda bütün halinde yürürlükten kalkma-

dığı ve uygulanmasına devam olunduğu düşüncesine dayandığı kanısını vermektedir.

Muhasebei Umumiye Kanunu, bu bütçe kanunundan önce çıkarılmış olduğu için bütçe prensiplerine uymayan eski uygulamalar yanında, kıymetli evrak bayilerinin beyyileri, vergi iadeleri ve (harç karşılığı ödenen) mahkeme masraflarının, kanunî giderler adıyla her bütçe yılında bir fasıl açılarak, buradan ödeneceğine dair devamlı bir hüküm konulmuştur. Bilindiği üzere bu gibi giderlerin (F) cedvelinde gösterilmesi usulü Muhasebei Umumiye Kanunu ile konulmuştur.

Bu son kanun göz önüne alınarak hazırlandığı için, 1928 yılı bütçesinden başlamak üzere, bütçe kanunlarının, bütçe dışı hükümlere pek yer vermediği görülür.

Fakat bunun günümüz bütçelerinde, özellikle Devlet Memurları kanunu ve Program Bütçe sistemiyle bu kez başka bir yön ve kapsamda, tekrar ortaya çıktığını ilerde anlatacağız.

1928 yılı bütçe kanunu yalnız 18 maddeden oluşmuştur. İlk maddeler eski bütçedekilerin aynı şekillerini korumaktadır. Yanız gerilere ilişkin (T) cedvelinin harfi (C) olmuştur. Bir yenilik olarak bu bütçede geçici ve yevmiyeli hizmetliler için bir cedvel konulmuştur. Son bütçelere kadar (D) cedveli olarak bütçelerde yer alan bu cedvel bu bütçede (T) işaretli olarak tesbit edilmiştir.

1929 mali yılı bütçe kanununda da, günümüze kadar süregelen bazı uygulamaların ilk şekilleri görülür. Gerçekten gider ve gelir maddeleriyle hazine işlemlerine ilişkin maddede bir evvelki yıl bütçesine göre şeklen bir fark yoksa da, kanunun 6 ncı maddesinde şu önemli hüküm yer almış bulunmaktadır: «Sermayelerinin nısfından fazlası devlete ait bulunan Ankara Şehir Emanetinden müdevver Ankara malzeme inşaiyye, su, un ve ekmek Türk anonim şirketleriyle İzmir liman işleri inhisarı şirketine 1929 mali senesi zarfında cem'an 130.000 lirayı tecavüz etmemek üzere ikrazatta bulunmağa veya kefalet etmeğe Maliye Vekili mezundur». Daha

sonraki bütçe kanunlarında buna benzer hükümlere yer verilmiştir. Bugün için, özellikle iktisadî Devlet Teşebbüslerine yapılan iktisadî yardım veya daha önceki sisteme göre hazine kefaletini haiz bono usulünü düşünmek uygun düşer.

1929 yılında ilk kez (G) cedvelinin bütçede yer aldığı görülür. Bu cedvel Muhasebei Umumiye kanunu'nun 50 nci maddesi uyarınca, gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeğe yetki veren kanunları göstermektedir. Bu ilk (G) cedvelinde 7 kalem kanun ve iş sıralanmış bulunmaktadır. 1929 malî yılı bütçe kanunu bakımından, üzerinde durmak istediğimiz bir nokta da, günümüz bütçelerine kadar süregelen başka bir usuldür. Buna göre, her yıl bütçesinde bir kısım kanun maddelerinin uygulaması durdurulmakta veya bazılarının uygulama kapsamı daraltılmaktadır. Nitekim bu şekli başlatan 1929 bütçe kanununun 19 uncu maddesi şudur: «Muhasebei Umumiye kanunu'nun 92 nci maddesinin A fıkrasındaki (Ancak bu fasla mevzu tahsisat kifayet etmediği takdirde, 48 inci madde mucibince muamele ifa olunur) hükmü 1929 malî senesi zarfında tatbik olunmaz». 1930 ve 1931 yılları bütçe kanunlarında da aynı hüküm tekrarlanmaktadır.

Tedbirleri şartlar hazırlar. Bu hükümlerin, zamanın iktisadî ve malî krizle ilgili olduğu açıktır. Bu itibarla artık sıkıntılı zamanlar için açılacak kapı bulunmuştur. Mevcut kanunların bir kısım hükümlerini ertelemek veya daraltmak, bütçe hazırlayıcılara oldukça geniş olanaklar sağlayacaktır. Hemen ekleyelim ki bu durum, günümüzde hiç de terkedilme yönü göstermemektedir. Genellikle gider kanunları hükümlerinin kısmen veya tamamen uygulanması ve özellikle bazı kanun maddelerinin ilga edilmesi veya vergi kanunlarının değiştirilmesi şeklinde süregelen bu usulün, bütçe kanunu'nun bünyesile her zaman bağdaştırılabileceğini sanmıyorum. Bu bakımdan gerektiğinde ilgili kanunlarda değişiklik yapmak veya yeni çıkarılacak gider kanunlarında daha fazla titizlik göstermek suretiyle, söz konusu usulün kaldırılması veya uygulanmasının azaltılması uygun olacaktır.

Kanunlarla bağlanmış vatanî hizmetler maaşlarına iliş-

kin cedvel, 1929 yılı bütçesinde (Ç) harfi ile gösterilmeğe başlanmıştır. Bu cedvel bugünkü bütçelerde de aynı harfle devam ettirilmektedir. Öte yandan ihtiyat ödeneğinden aktarma yapılacak tertipleri gösteren (F) cedveli, bu kanunda, Muh.Um.K.nuna uygun olarak yine bu bütçede yer almıştır.

1930 yılından 1941 yılına kadar bütçe kanunlarında görülen başlıca konuları, önemleri derecesinde belirtmekle yetineceğiz.

1930 yılı bütçe kanununda, bir evvelkine göre şekil bakımından bir değişiklik bulunmamakta, yalnız Maliye Bakanlığına altı ay vadeli hazine bonoları çıkarma yetkisi verilmiştir. Bilindiği üzere bu hüküm günümüz bütçelerine kadar sürmüştür.

1931 yılı bütçe kanununda ilk kez (L) cedvelini görüyoruz. Bu bütçe kanununun getirdiği önemli bir konu da nazım varidattır. 25 nci maddeye göre, «Varidat bütçesinde nazım varidat ünvanı altında bir kısım açılmıştır. Bu kısma Maliye Vekâletince, hususi kanunları mucibince diğer devlet daireleri nam ve hesabına cibayet edilip bu dairelere verilecek varidat kaydolunur. Nazım varidat hesabında kayıtlı varidat Maliye Vekâleti masraf bütçesinde açılmış olan hususi fasıldan alâkadar dairelere tediye edilir». Nazım varidatın ilerki bütçelerde artık yer almadığını ancak kesin hesaplarda görüldüğünü belirtelim. (Bu konuda 3325 sayılı ayrı kanunu çıkmıştır). 1931 malî yılı bütçe kanununun 26 ncı maddesi oldukça ilginç bir hükme yer vermiştir. Buna göre; vekil, müsteşar, kumandan gibi yüksek makamların yerleri dışındaki devlet dairelerinde elektrik ışığı 6-8 metrekare yere göre 100 Watt miktarındaki lâmbaları geçemez. Zamanın idarecilerinin gider (veya belki de elektrik) tasarrufu için neleri düşündükleri ve bunları bir kanun maddesi haline getirdikleri çok dikkat çekici görülmüştür.

1932 Yılı Bütçe Kanunu'na bu kez giderlere ilişkin bir «Nazım Masraflar Fası» konulmuştur. Bu fasıl, müteakip bütçelerde görülen geçen yıllar borçları bölümlerinin başlangı-

cıdır. Konu ile ilgili 14. madde aynen şöyledir: «1936 (1920) senesinden itibaren 1930 mali senesi nihayetine kadar avans suretiyle tesviye edilip mahsubu icra edilemeyen sarfiyat, taallük etiği sene bütçelerinin yekûnû umumilerinde tahsisat bakiyesi bulunmak şartıyla, maliye bütçesinde nazım masraflar faslında (Eski seneler mahsubatı) unvanı altında açılacak bir maddeden mahsup olunur. 1931 mali senesi nihayetine kadar irat ve masraf mahiyetinde olan sarfiyat dahi bakiyei tahsisat aranılmaksızın aynı tertibe masraf ve mukabili nazım varidat hesabında (Eski seneler varidat mahsubatı) namı ile açılacak bir madeye irad kaydolunur».

Bu bütçe kanununda dokunulması gereken bir nokta da, bütçe yılı içinde elde edilecek belirli gelirlerin bütçede açılacak bir özel bölüme kaydı hakkında Maliye Bakanına yetki verilmesidir. Bu usul müteakip bir çok bütçelerde görülmüştür. Ancak Nafia Vekilinin demir yolları inşaatı için müteahhitlerden kesilecek bazı paraların Nafia Vekâleti bütçesine tahsisat kaydetmesine mezun olması gibi garip bir hüküm de bu bütçe kanununda yer almıştır (mad. 32). Bu kanunda görülen başka bir şekil de bütçe kanununun bazı maddelerinin, bütçe yılı başlangıcı olan 1 Haziran'da değil, 1 Temmuz'da uygulanacağına dair hükümdür (mad. 41).

1933 Mali Yılı Bütçe Kanununda göze çarpan belli başlı özellikler şunlardır:

8 inci made, bazı hizmetler nedeniyle müteahhit şirketlerden geri alınacak paraların bir taraftan varidat bütçesine irat ve diğer taraftan Nafia Vekâleti bütçesine tahsisat olarak kayıt olunacağını hükme bağlamıştır. İlerki bütçelerde de bu gibi hükümlere sık sık yer verilmiştir. İlginç bir hüküm de aynı kanunun 10 uncu maddesinde yer almıştır. Buna göre, su işleri taahhütleri bakımından 800.000 liraya kadar bono ihraç suretiyle işleri yaptırmaya Maliye ve Nafia vekillerinin yetkili kılınmasıdır. Bu bütçe kanununun 20 nci maddesini de aynen almayı uygun buldum: «20 Nisan 1341 (1925) tarih ve 649 numaralı kanuna bağlı cedvelde yazılı maktu kayıt kaldırılmıştır». Bu hüküm de eski bütçe kanunlarının bazı hü-

kümlerinin devam ettirilmekte olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

1934 bütçe kanunu metni, genellikle, evvelki bütçeler şeklindedir. Ancak varidat-tahsisat kaydına imkân veren hüküm bu kanunda da yer almış, devlet borçlarının 1932 yılına ilişkin tahsisatsız borçları için % 5 faizli tahvil verilmek suretiyle ödenceği belirtilmiştir (mad. 11).

1935 yılı bütçe kanununda evvelki kanunlardan farklı olarak dikkati çeken bir nokta eski bir kanunun geçici bir maddesinin kaldırılmasıdır. Kaldırılan madde teadül kanununa değişiklik getiren bir kanundur, ve koyduğu hüküm tahsil edilecek bir kısım varidatın bütçeye varidat ve tahsisat kaydı ile ilgilidir. Kuşkusuz biz bu noktanın açıklanmasına götüren hususu, bütçe kanunlarının henüz kendine özgü mahiyetlerinin göz önüne alınmadığını göstermesidir.

1936 yılı bütçe kanununda da yeni bazı konular görülmektedir. 17'nci madde şöyledir: «1934 ve 1935 mali yılları içinde fevkalâde membalardan temin olunup Milli Müdafaa Vekâleti Bütçelerine tahsisat kaydolunan mebalığın mezkûr seneler içinde sarfolunamayan kısımları 1936 mali yılı bütçesinde açılacak hususi tertiplere tahsisat kaydolunur». Kanunun 18 inci maddesi aynı mahiyettedir. Bu hükümler Muhasebei Umumiye kanununun 446 ncı maddesine tamamen aykırı düşmektedir. Çünkü; bu 46 ncı maddeye göre: «Bir sene bütçesi ile verilen tahsisat ancak o sene zarfında ifa edilen umur ve hidematin karşılığıdır. Senesi içinde ifa olunmayan hidemata ait tahsisat sene nihayetinde iptal olunur. Gelecek senelere devri meşrut tahsisat usulü mülgadır». Bu hükme rağmen günümüzde dahi Muhasebei Umumiye kanununa aykırı düşen hükümlerin bütçe kanunlarında yer aldığını söylersek, işin başlangıcının nerelere kadar indiğini göstermiş oluruz.» Emsal var sözü, bir çok hallerde kanunların zorlanmasına yer verelmıştır.

1936 yılı bütçe kanununun açtığı bir kapı da geçici bir vergi kanununun uygulanmasının uzatıldığına ilişkin hüküm-

dür. 22 nci maddeye göre: «1980 sayılı muvazene vergisi kanununun 10 ncu maddesinde yazılı müddet 1 Haziran 1936 tarihinden itibaren bir sene daha uzatılmıştır.»

Bu hüküm 1950 yılına kadar bütün bütçe kanunlarında yer almıştır. Kuşkusuz bütçe tekniğine aykırı olan böyle bir hükmün tenkide tahammül edeceğini bile söyleyemeyiz. Öte yandan bu 1936 yılı bütçe kanunu 2466 sayılı kanunun 13 ve muvakkat 1 inci maddeleri hükümlerini de yürürlükten kaldırmaktadır. (2466 sayılı kanun buğdayı koruma karşılığı kanunudur).

1935 yılında kullanılmayan bir kısım tahsisatın 1936 yılında kullanılmasına izin veren hükümlere bu son yıl bütçe kanununda da yer verilmiştir. Bu hükümlerin aksine aynı kanunun 25 inci maddesine göre; «2303 sayılı kanun mucibince yaptırılacak silo ve anbarların inşaat bedeli ile faizlerine tahsis edilmek üzere 800.000 liraya kadar bono ihracına Maliye Vekili mezundur; bu suretle çıkarılacak bonolar, 1937 ve 1938 malî yılı bütçelerine konacak tahsisatla ödenir». Görülüyor ki geçen yılların tahsisatlarının sonradan kullanılmasına karşılık, gelecek yılların tahsisatının da önceden kullanılması imkânı konulmuş bulunmaktadır. Kuşkusuz bu hükümler, Muhasebei Umumiye kanununa ve nazari anlamda tahsis prensibine uymamaktadır.

Öte yandan 27 nci maddenin ikinci fıkrası da dikkati çeken bir hüküm getirmiştir. Buna göre; «Mali vaziyetleri müsaait olmayan vilâyet hususi idarelerine Maliye Vekilinin tenzih edeceği miktarda hazinenin kefaleti ile millî bankaarda kredi açtırılır». Hazineye kredi açtırma görevi verilmesi bütçe kanunlarının hükümleri ile bağdaşmaz. Ancak, buna benzer hükümlerin müteakip bütçe kanunlarında da yer aldığına değinmekle yetinelim.

1937 yılı bütçe kanunu da, ana konular bakımından, evvelkilerinden farklı değildir. Ancak, yine belki de zamanın koşulları karşısında aslında bütçe kanunu ile düzenlenmemesi gereken bazı konulara bu kanunda da yer verilmiştir. Ör-

neğin 6 ncı madde müteakip bütçe kanunlarında da bulunan şu hükmü getirmektedir. «Mahremiyeti veya amele fıkdanı gibi hususi ve mecburi hallerde tahkimatta kullanılacak olan erata yirmi kuruşu geçmemek şartıyla yevmiye verilebilir. Verilen bu yevmiyelerden hiç bir surette tevkifat yapılmaz.» Bütçe kanunu ile, geçici de olsa, yeni bir hizmet konulması ve bunun karşılığının tespiti ve özellikle vergiden harip tutulması bize bütçe bakımından hiç de uygun bir şekil olarak görülmemiştir.

Bu kanunun 9 uncu maddesi, 1936 bütçesine önceki yıllardan intikal ettirilen sarfolunmamış tahsisatın aynen 1937 bütçesi için tahsisat kayıt ve sarfolunacağını belirtmektedir. Neden eski ödeneklerin sarfolunmayan bakiyesinin iptali ile yeni ödeneklerin yeni kanunlara konulmadığını anlamak güçtür. Ancak yeni bütçe ödenek miktarının küçük gösterilmesi arzusu burada etkili olduğu düşünülebilir. Öte yandan kanunun 25 inci maddesi iki ayrı kanuna göre alınan vergi hisselerinin birleştirilerek % 3 olarak tayin edildiğini hükme bağlamaktadır. Bunu da normal bir hal saymak mümkün olmasa gerekir. Bunun gibi kanunun 28 inci maddesi Konya Ovası Sulama İdaresine ilişkin işlemler nedeniyle alınacak olan ücretlerin bazı şartlarla af edildiğini belirtmektedir. Demek oluyor ki bütçe kanunu ile hazine alacakları da af edilmek gibi aşırı bir şekilin kabulünde sakınca görülmemiştir.

1937 Mali Yılı Bütçe Kanunu daha altı müteakip yıl bütçe kanunlarında görülen bir hükmü devam ettirmiştir. Bu hüküm, örneğini evvelce verdiğimiz şekilde bazı kanun maddelerinin ilgili bütçe yılı içinde uygulanmayacağını belirtmektedir. 1943 yılında kapanıp 1949 yılında bu kez başka kanunlar veya maddeler bakımından da açılan böyle bir kapının mahiyetini iyice anlamak için bu 1937 yılı bütçe kanunundaki hükmü açıkca belirtmek uygun düşecektir. İlgili 30 uncu maddede aynen şöyledir: «788 sayılı memurin kanununun 20, 69 ve 88 inci maddeleri ile 912 sayılı Ordu, Bahriye ve Jandarma Zabitan ve memurini hakkında kanunun 1 inci maddesinin memurin kanunu 88 inci maddesine matuf hükmü ve 2. 8 ve 9 uncu maddeleri ahkâmı 1937 mali yılında tatbik edilmez».

Bu hükümler Muhasebei Umumiye kanununun 45 nci maddesine aykırıdır. Buna benzer bir çok hükümlerin diğer bütçe kanunlarında da yer aldığına değinmiştik. Biz bunların 1975 bütçe yılına kadar metinlerde yer alanlarını, Konferansımız eklerinde göstermiş bulunuyoruz.

1938 ve 1939 yılları bütçe kanunlarında pek özellik gösteren hükümler yoktur. Ancak Muhasebei Umumiye kanununa ek olarak çıkarılan ve 1 Haziran 1938 tarihinde yürürlüğe giren 3325 sayılı kanun, varidat bütçesinde nazım varidat ünvanı altında bir kısmın açıldığını, bu kısmın Maliye Vekâletince hususi kanunları mucibince diğer devlet daireleri nam ve hesabına tahsil edilip bu dairelere verilecek varidatın kayıt olunacağını ve bu varidatın Maliye Vekâleti masraf bütçesinde açılan hususi fasıldan ilgili dairelere tediyeye yapılacağını hükme bağlamıştır (mad. 2). Aynı kanunda seferberlik işleri için de hüküm vardır. Nazım varidat usulünün 1931 yılı bütçe kanununda yer aldığını görmüştük. Bu konuda ayrı bir kanun çıkarmakla devamlı hizmetlerin bütçe kanunu dışında düzenlenmesi usulüne geçildiğini belirtmek istiyoruz. Şu noktaya da değinmek isterim ki 1938 yılı bütçe kanununda muvazene vergisinin müddetinin bir yıl daha uzatıldığı hakkında hükümler bulunmamakta, ancak aynı bütçenin (C) cedvelinde 1936 yılı bütçe kanununun 22 nci maddesine atıf yapılmaktadır. Bu 22 nci madde ise, muvazene vergisi kanununun 1 yıl daha uzatıldığını belirtmektedir. Şu halde bir zuhul olmuş fakat (C) cedveli yolu ile telâfi edilmiştir. Daha sonraki bütçe kanunlarında sözü geçen eski maddenin yer aldığı görülür.

1940 yılı bütçesi, dünya savaşı nedeniyle, hazine işlemlerine ilişkin maddelerde özelliklere yer vermiştir. Nitekim çıkarılacak hazine bonoları tavanı 1939 yılında 10 milyon lira iken yeni bütçede bunun 40 milyon lira olduğu görülmektedir. Bu tavanın 1941 yılında 100 milyon liraya çıktığını belirtelim. Gerek 1940 gerekse 1941 bütçe kanunlarında bünye bakımından eskilerden farklı hükümlere pek rastlanılmamıştır. Yalnız toprak tevzii komisyonları reis ve aza ve fen memurlarına seyyahat yevmiyesi verileceği hakkında bir hüküm konulmuştur. Bütçe kanunu ile hizmet karşılığı bedelin tespiti baki-

mundan bütçe tekniğine aykırı düşen bu hüküm, bir müddet daha devam etmiştir.

2 — 1942 - 1951 Yılları Bütçe Kanunları;

1942 yılı bütçe kanununda, eskilerde bulunmayan bazı hükümlere yer verilmiştir. 6 ncı madde şöyledir: «Devlete ait yaylalarda otlatılan hayvanlar için kira, ücret vs. namlarla bir şey aranmaz». Böyle bir konunun bütçe kanununda yer alması şüphesiz uygun düşmemektedir. Aynı kanunun 24 üncü maddesi de denizlerde kıyılara vuran ve devlet teşkilâtına mensup kimselerce toplanan veya toplattırılan eşya ve vasıtaların gümrük vergisi işlemlerine tâbi olmayacağını belirtmektedir. Aslında gümrük kanunu çerçevesinde düşünülmesi gereken bir tedbirin bütçe kanununa konulması aşırı bir haldir. Nihayet, tasfiye halinde olan İstanbul Liman şirketinden tasfiye sonucu tahakkuk edecek gelirlerin ayrı bir fasıla kayıt ile bunları rakamsız bir fasıla tahsisat kaydına Maliye Vekili mezun kılınmaktadır (mad.27).

Böyle bir işlemin anlamı, belirli kaynaklardan elde edilen gelirlerin ayrıca görülmek istenmesidir. Varlık vergisinde de buna benzer buna benzer bir durumla karşılaşılacaktır.

1943 yılı bütçe kanununda önemli sayabileceğimiz bir yenilik hazine işlemlerine ilişkindir. Buna göre Maliye Vekilinin hazine bonusu çıkarma yetkisi eski bütçedeki 100 milyon liraya karşılık 25 milyon liraya indirilmiş ise de; bu hükmün yer aldığı 2 nci maddeye bir fıkra eklenmiştir. Fıkra şudur «Banka ve şirketlerin tenmiye için hazineye yatırmak isteyecekleri fazla mevcutlarını kabule ve mukabilinde 100 milyon liraya kadar hazine bonusu vermeye Maliye Vekili mezundur.» Bu hükümle artık plâsman bonoları usulüne girilmiş olmaktadır. Günümüz bütçelerine kadar bazı şekiller altında bu usül devam ettirilmiştir. İleride tekrar göreceğiz. Öte yandan «R» cedveline ilk defa 1943 mali yılı bütçe kanununda rastlıyoruz. Diğer cedvellere ilişkin maddede sıralanmayan bu cedvel şu hükümle konulmuş bulunmaktadır. «Masraf tertiplerinden yapılacak sarfiyata ait formül bu kanuna bağlı (R) işaretli cedvelde gösterilmiştir».

(R) cedvelinin günümüz bütçelerine kadar geldiği ve büyük gelişmeler gösterdiği bilinmektedir. 1943 bütçesinde varlık vergisi hakkında ayrı bir hükme yer verilmiştir. Buna göre, varlık vergisi tahsil edildikçe (B) cedvelinde açılacak hususî bir fasla yazılır (mad.27). Bu hükmün anlamını tespit etmek zordur. Çünkü varlık vergisi, 1942 yılı Aralık ayında yürürlüğe girmiş ve ilk gelirleri 1942 yılı bütçesine yazılmıştır. 1943 yılında ayrı bir faslın açılması bu bakımdan izahsız kalmaktadır.

1944 yılı bütçe kanununda bu kez ilk maddelerde önemli bir değişiklik görülmektedir. 1 nci maddeye göre; giderler (A) işaretli cedvelde gösterildiği üzere âdi ve fevkalâde masraflar olarak ikiye ayrılmaktadır. Gelirlere ilişkin 2 nci maddede ise, âdi masraflara karşılık (B) işaretli cedvelin birinci kısmında gösterilen gelirler ve fevkalâde masraflarına karşılık aynı (B) cedvelinin ikinci kısmında gösterilen gelirler yer almaktadır. Kanunun bütçe açığına ilişkin 3 ncü maddesinde belirtilen 51 milyon lira açığın 35 milyonunun Millî Müdafaa istikrazları ile bakiye 16 milyonunun 4060 sayılı kanun gereğince elde edilecek gelirlerle karşılanacağı belirtilmektedir. 4060 sayılı kanun, 1941 Haziran ayında çıkarılmış olup, «% 5 faizli hazine tahvilleri ikrazına dair kanun»dur. Görüldüğü üzere harp giderleri bakımından bütçe kanununda bir ayırım yapılmış bulunmaktadır. Bu şekil daha sonraları kaldırılacaktır. 1944 bütçe kanununda gördüğümüz diğer bir yenilik de 20 nci madde hükmüdür. Buna göre, «Bu kanuna bağlı (A) işaretli cedvelin devlet borçları kısmındaki tertiplerden başka tertiplere münakâle yapılamaz». Muhasebeî Umumiyyet Kanununun da esasen fasıllar arasındaki münakâlenin ancak kanunla olacağı (mad. 56) hükmü karşısında yukarıdaki 20'nci maddenin bütçe kanununda yer alması uygulama bakımından gereksiz görülmelidir. Bunun anlamını, belki de, yasama organının kendisini önceden bağlamakta gördüğü fayda ile ölçebiliriz. Öte yandan «Toprak mahsulleri vergisinin tahsil masrafları» tertibine yetersizliği halinde Maliye Vekiline tahsisat ilâvesi için izin veren 22'nci maddeyi de genel esaslara uygun göremedik.

1945 yılı bütçesi üzerinde fazla durmayacağız. Çünkü, önemli tek noktası 2 nci maddedeki (B) işaretli cedvelde gelirlerin

tek kalem halinde gösterilmesidir. Bu bütçe yedi aylıktır. Çünkü malî yılbaşı 1 Ocak'ta alınmıştır. Dolayısıyla kanunun ismi «1945 yılı Yedi Aylık Bütçe Kanunu»dur. Kanunda muvazene vergisi; (R) cetveli; devlet borçları münakale yasağı hükümleri yine yer almış bulunmaktadır.

1946, 1947, 1948 ve 1949 yılları bütçe kanunlarında da ayrıca belirtmeğe değer yeni hükümler bulunmamaktadır. Bu kanunlar biri diğerinin hemen hemen aynı hükümleri ile düzenlenmiştir. Ancak, bütçe kanunları 1 Ocak'ta yürürlüğe girmekte; 1947 yılı kanununda, bir kanun ile 1715 sayılı kanuna eklenmiş olan bir geçici madde yürürlükten kaldırılmakta; 1948 bütçesinde âdi ve fevkalâde masraflar ayrımı terkedilmekte ve 1949 yılı bütçe kanununda, uzun müddet kullanılmayan bir usule tekrar başlanmış olarak, aynı bütçe yılı içinde 1715 sayılı Merkez Bankası Kanununun 8 nci maddesinin 1 numaralı fıkrası ile devlet kağıt ve basım müdürlüğünün sermayesi hakkındaki kanunun geçici maddesinin son fıkrası hükümlerinin o yıl uygulanmayacağı belirtilmektedir. Bu hüküm, ilgili kanunlarda bütçeden yapılacak yardımlara ilişkindir. Bütçenin yükünü ağırlaştırmamak için, uygulamanın ertelenmesi şeklinin ilerki yıllarda da sık sık ortaya çıktığını göreceğiz. Kuşkusuz bunun, bütçe tekniğine aykırı, kötü bir emsal sayılması gerekir. Ayrıca 1949 yılı bütçe kanununda «devlet gelirlerinin, özel hükümlerine göre tarh ve tahsiline 1949 yılında da devam olunur», şeklinde yeni bir hüküm yer almıştır. Bu hüküm günümüz bütçelerinde de bulunmaktadır. 1950 yılı bütçe kanunu da evvelkilerden pek farklı değildir, ancak bütçe açıklarının Marschall yardımı ile kapatılacağı 3 ncü maddede ilk kez yer almaktadır. Öte yandan malî yıl başının tekrar değiştiğini ve bütçenin 1 Mart'ta yürürlüğe girdiğini bu kanunla görüyoruz.

3 — 1952 - 1960 Yılları Bütçe Kanunları;

1951 yılından itibaren, Halk Partisinden iktidarı alan Demokrat Parti hükümetleri ile bütçelerde de yeni değişiklikler görülmeye başlamıştır; özellikle yatırımlar ve bütçe kaynakları bakımından önemli şekiller ortaya çıkmıştır. Nitekim 1951 yi-

lı bütçe kanununun 1 nci maddesi eski tek (A) cedveli yerine, yatırımlar dışında kalan giderler için (A/1) ve yatırım giderleri için (A/2) işaretli cedvele atıf yapmak suretiyle düzenlenmiştir. 2 nci maddede de iki B cedveli olmamakla birlikte, yatırımlar dışında kalan giderlere karşılık B işaretli cedvelde gösterilen tahminlerin 1 nci maddedeki yatırımlar dışı kalan giderlerden fazla olan miktarları, yatırımlar karşılığıdır şeklinde gösterilmiştir. Diğer bir deyişle 1 nci maddede 1.274 milyar lira, cari gider için gösterilmiş, 2 nci maddede B cedvelinde tahmin toplamı olan 1.344 milyar lira gelirden arta kalan 71 milyon lira yatırımlar giderleri olarak (A/2) cedveline bağlanmıştır. Ancak (A/2) cedvelinde 305 milyon lira yatırım gideri gösterildiği için aradaki yatırım giderleri açığı olan 234 milyon liranın (305-71 = 234) Avrupa tediye birliğinden ve Avrupa Kalkınma programından elde edilecek malların satışından ve iç istikrazlardan karşılanacağı belirtilmiştir. Ayrıca 4 üncü madde Amerikan Askerî yardımından sağlanacak malzeme ve eşya bedellerinin 80 milyonu geçmemek üzere (B) işaretli cedvelde açılacak bir bölüme gelir karşılığının Millî Savunma Bakanlığı için açılacak bir bölüme gider kaydetmeğe Maliye Bakanı yetkili kılınmıştır.

Yılı içinde uygulanmayacağı belirtilen iki kanun maddesi, 1951 yılı bütçe kanununda yer almıştır (mad. 22). Bu maddede «a» ve «b» bendleri gösterilmiştir. (a) bendi 24.3.1950 tarih ve 5647 sayılı kanunun 8 nci maddesine ve (b) bendi Orman Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki 5653 sayılı kanunun ek 9 uncu maddesine atıf yapmaktadır. Bu maddelerin metinleri, bu konferansın ekinde gösterilmiştir.

1952 yılı bütçe kanununda, hazine işlemlerine ilişkin olup, bu bütçeye kadar metinlerde adı geçen Osmanlı Bankası'na, artık atıf yapılmadığı görülür. Diğer hükümler hemen hemen aynıdır. Bunlar arasında, geçen yıllar borçlarının, aktarma yetkisi dahilinde ödeneceği hakkındaki hükümle bazı gelirlerin yıl içinde bir yandan gelir ve öte yandan gider kaydolunacağı hakkındaki yetki hükümlerine değinelim.

1953 ve 1954 yılları bütçe kanunlarında da eskilere göre pek

değişiklikler bulunmamaktadır. Ancak 1953'ten itibaren başlık «Bütçe Kanunu» deyimi kaldırılmış ve yerine «Muvazenei Umumiye Kanunu» deyimi konulmuştur. Eski Teşkilâtı Esasiye Kanunu'nda bulunan bu son deyimin bütçe kelimesi yerine kullanılması, gereksiz de olsa, 1961 yılına kadar sürmüştür. Halen katma bütçe olarak adlandırılan kuruluş kanunları bu devreye kadar «Mülhak Bütçe» olarak belirlenmişti.

1955 yılında yalnız 2 nci maddenin şekli değişmiştir. Buna göre, yatırımlar dışı masraflar için (B) işaretli cedvelden sözedilirken bu kanunda sadece 1955 yılı masraflarına karşılık deyim ile yetinilmiştir. Ayrıca bazı aktarmalar için Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır. 1956 yılı bütçe kanununda da pek değişiklik görülüyor. Ancak bazı kanun maddelerinin uygulanmayacağı hakkındaki hükümlere iki yıl ara verildikten sonra, bu yeni bütçe kanunu ile tekrar başlanmıştır. Başlıca hükümler 13. 5.1953 tarih ve 6086 sayılı kanunla Emlâk Kredi Bankası hakkında 4947 ve Ziraat Bankası kanununda değişiklik yapan 6617 sayılı kanunlardır. Bunları da ekte göstermiş bulunuyoruz.

1957 yılı bütçe kanunundan başlamak üzere yılı içinde uygulanmayacak kanunlar bakımından bir değişiklik yapılmış, bazı ödemelerin, kanunlarının gösterdiği miktarlarda değil, bütçenin (A/2) işaretli cedvelde ilgili tertiplerine konulmuş olan miktarlar dahilinde yapılacağı belirtilmiştir (mad. 20). Bu şekil bir çok hükümler bakımından günümüze kadar sürdürülmüş ve sürdürülmektedir. Örneğin Orman Kanunu'na ait hüküm, 1975 yılı bütçesine kadar ilgili bütçeye konulan ödenekler miktarında uygulanmaya gelmiştir.

1958 ve 1959 yılları bütçe kanunları da evvelkilerden pek farklı değil, ancak 1959 bütçe kanununda gelirlerin toplanmasına devam olunacağı hakkındaki hükme bir fıkra eklenmiştir. Buna göre; «Musul petrollerinden müterakim 100 milyon liralık hissesinden 1959 mali yılı içinde tahsil edilecek kısım (B) işaretli cetvelin müteferrik varidat faslına irad kaydolunur (mad. 7). Bu hüküm günümüz bütçelerine kadar her yıl bütçesinde bazı kelime değişiklikleri ile devam ettirilmiştir. 1959 yılı bütçesinde önemli bulduğumuz bir hüküm de, Millî Müdafaa, Maliye ve

Devlet Borçları bütçelerine konulmuş bulunan tahsisattan memur, hizmetli, emekli vb. tahsisatı ve tayin bedelleri için aktarma yapmaya Maliye Bakanının yetkili kılınmasıdır. Bu madde hükmü, Muh.Um.K.nun 56 ncı maddesi hükmüne açıkça aykırı düşmektedir.

Öte yandan 1.3.1954 tarihinde yürürlüğe giren 6245 sayılı Harcırah Kanununun yevmiyeler, emsaller vb. hakkındaki hükümleri ayrıntılı olarak bu bütçe kanunu metninde gösterilmeye başlanmıştır.

1960 yılı bütçe kanununda şekil ve sistem bakımından önemli bir değişiklik bulunmamaktadır. Bununla birlikte yılı içinde bütçede gösterilen ödenek miktarlarınca uygulanacak hükümlerle o yıl uygulanmayacak bir kısım hükümler sayılmıştır. Bu sonuncular arasında bütçe kanunlarında bugüne kadar yer alan bir hüküm «Muhafazasına lüzum kalmayan vesaikin imha edilmesi hakkındaki 26.3.1956 tarih ve 6696 sayılı kanundur». (Ek-e bakınız).

4 — 1961 - 1972 Yılları Bütçe Kanunları;

1961 yılı bütçesi 27 Mayıs 1960 ihtilâl devresinin ilk bütçesidir. Bu bakımdan bütçe kanununda bazı değişiklikler görülmüştür. İlk önce gelirlere ilişkin 2 nci maddede (B) işaretli cedvel yine tek ise de, cedvelde normal kaynaklardan, Amerikan yardımlarından ve özel kaynaklardan olmak üzere ayrı ayrı miktarlar gösterilmiş ve toplam gelirlerin belirtilmiş olduğuna değinelim.

Böylece devlet gelirleri (B) cedvelinde üç bölümde yer almıştır. Hazine işlemlerine ilişkin yeni bir hüküm ise, 4 üncü maddede yer almış bulunuyor. Buna göre; «1 nci madde ile sarfına mezuniyet verilen ödenek, dörder aylık devreler itibarı ile tevzii olunur». Bu tevzii şekli ayrıca maddede belirtilmiştir. Şunu ekleyelim ki, böyle devreler itibarı ile giderlerin tevzii şekli müteakip bir çok bütçe kanunlarında yer almıştır. Diğer bir ilginç hüküm şudur: «5422 sayılı kurumlar vergisi

kanununa tâbi sermaye şirketleri ile kooperatif şirketlerin 1960 takvim yılı için beyan edecekleri kazançlar üzerinden adlarına salınacak kurumlar vergisi ile 193 sayılı gelir vergisi kanununun 96 ncı maddesi mucibince şirket kazancı üzerinden kesecekleri gelir vergisinin yarısı Mayıs 1961, (aslında Nisan'dır) ikinci yarısı ise, Ekim 1961 sonuna kadar ödenir». Bir vergi kanunu hükmünün uygulanmasını bütçe kanunu ile geçici de olsa ertelemek bütçe hukukuna uygun düşmez; bu bakımdan yukardaki hükmü yerinde bulmak mümkün değildir. Gerekliğinde bu gibi durumlarda ilgili kanunda da değişiklik yapmak uygun olur. Ancak kurumlar vergisi oranının 1960 yılı sonunda % 10'dan %20'ye çıkarılması ve 1960 yılı kazançlarının % 20 üzerinden ödeneceğinin tespit edilmiş bulunması karşısında şirketlere ödeme kolaylığı gösterilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

1961 bütçe kanununda da bir kısım kanun hükümlerinin ya bütçeye konan ödenekler çerçevesinde uygulanması veya o yıl içinde hiç uygulanmaması hakkında hükümler yer almaktadır.

1962 yılı bütçe kanununda evvelkilerden farklı başlıca hüküm, 26 ncı maddede görülmektedir. Buna göre, yeni Anayasa nedeniyle Meclislerin Teşkilât Kanunlarının çıkarılmasına kadar, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosunun bütçedeki bölüm ve maddelere ilişkin işlemlerde itâ âmirlîği yetkisi bu iki kuruluş başkanlarına ait olacaktır. Bu hüküm, müteakip bütçelerde bazı değişikliklerle devam edelmıştır.

1963 yılı bütçe kanununda da bazı küçük değişiklikler bulunmaktadır. 2 ncı maddede, (B) cedveli hakkındaki hükümde Amerikan yardımları ve özel kaynaklar deyimleri kaldırılmış, yerine sadece normal kaynakların, yanında diğer kaynaklar deyimi konulmuştur.

Öte yandan, Milli Savunma için hariçten getirilecek akaryakıtların vergi, resim harç ve zamlardan muaf olduğu hakkındaki hüküm, eskilerde olduğu gibi bu kanunda da yer almıştır. Gümrük vergisinin, bütçe kanunuyla, geçici de olsa,

uygulanmaması, vergi hukukunun temel prensiplerine uymaz. Fakat bu gibi aykırılıkların devam etmekte olduğunu görmekteyiz. Bunun dışında bir hüküm de 154 sayılı tahkim kanununun gerektirdiği re'üsülmal ve faizlerin 1963 yılında ödenmiyeceğine ilişkindir.

1964 yılı bütçesi, yeni ve önemli bazı gelişmelerin başlangıcı olmuştur. Birinci maddede görülen ilk bir değişiklik, kamu giderlerinin, program bütçe uygulamasına kadar sürdürülecek olan, (A/1) cari harcamalar, (A/2) yatırım harcamaları ve (A/3) sermaye teşkili ve transfer harcamaları olarak yapılan tasnifidir. 2 nci maddede ise, eski «diğer gelirler» deyi mi konulmuştur. Öte yandan bütçenin gider uygulamasına ilişkin maddelerden birinde, ödeneklerin dörder aylık devreler itibarıyla tevzi olunacağı belirtildikten sonra, Bakanlar Kurulunun, «tahsilât, liberasyon, döviz durumunun ve umumî iktisadî şartların elverişsiz seyretmesi halinde ödeneklerin bir kısmını mevkuft tutmağa» yetkili kılındığını görüyoruz. Katma bütçeler hakkında da uygulanacağı belirtilen bu madde hükmünün, Meclislerin tasarruf yetkisini, belirsiz miktarlar itibarıyla hükümete bıraktığı sonucunu doğurmaktadır. Kanaatıma göre, böyle bir yetki, yasama organlarının bütçe üzerindeki temel fonksiyonlarını daraltmaktadır. Kanunun 20 ve 21 inci maddeleri yabancı devletlerden veya uluslararası kurumlardan yapılmış ve yapılacak anlaşmalara göre elde edilecek imkânların Türk lirası karşılıklarının bütçeye gelir-gider yazılmasında Maliye Bakanına yetki vermektedir. Ayrıca 25 inci madde ile Maliye Bakanına verilen yetki bakımından daha da ileri gidilerek (A/2) işaretli cedvelden (A/3) işaretli cedvele bazı bölümlerde aktarma yapmak imkânı kabul edilmiştir. Yetki hükümleri artık bundan sonraki bütçe kanunlarında adeta sınırsız bir şekil almıştır.

1964 yılı bütçe kanununda bu kez iktisadî devlet teşekküllerine ilişkin bir başlangıç hükmü de yer almıştır. 27 nci madde aynen şöyledir: «Nominal sermayelerini tamamlamış olan iktisadî devlet teşekküllerinin hazineye intikal edecek kârları ile hükümet kararları veya kanun gereğince hazinece ödenmesi gereken zararları, teşekküllerinin müdürler kurulu veya

idare Meclislerince kabul edilen bilânçolarındaki kâr veya zarar esas alınmak suretiyle, tahsile veya ödemeye Maliye Bakanı yetkilidir». Bu maddenin, evvelce hazine kefaletini haiz bonolar çıkarılması usulünün yerine, bu teşekküllerin zararlarının genel bütçeden karşılanması şeklinin konulmasıdır. Nitekim ileride, zararları karşılamak veya yatırımları geliştirmek üzere, iktisadi devlet teşekkülleri için transfer giderlerinin bütçelerde devamlı yer aldığını görüyoruz.

Bu bütçe kanununda ortaya çıkan yine yeni bir şekil de, bu kez Katma bütçelere ilişkindir. Günümüz bütçelerine kadar, bazı eklerle süregelen bu şekil, 1964 yılı bütçe kanununun 28 nci maddesinde şöylece belirtilmektedir: «Katma bütçeli idarelerin bütçelerini denkleştirmek maksadıyla, Maliye Bakanlığı bütçesinin hazine yardımı tertiplerine ödenek ve mukabili ilgili katma bütçenin (B) işaretli cedveline gelir kaydolunan miktarlardan, bu maksada göre fazla olduğu tespit edilen kısımlar mali yıl sonunda Maliye Bakanlığınca ilgili dairelere ödenmeyerek iptal olunur.

Söz konusu ödeneklerden her hangi bir sebeple yılı içinde nakden ödenmeyen kısımlar ertesi yıllarda ödenmek üzere bütçe emanetine alınabilir».

Bu hüküm üzerinde fazla tartışmaya girişmek istemem. Fakat emanete alınabilmenin Muh.Um.K.nun 91 nci maddesine nasıl aykırı olduğu açıktır. Zira, emanet usulü ancak mali yıl sonuna kadar verile emrine bağlanmış olup henüz ödenmeyen giderlere ilişkindir. Ancak katma bütçeli kuruluşların her sene bütçelerindeki gelirlerini ertesi yıllara intikal ettirmek suretiyle bütçe işlemlerini ve yetkilerini kötüye kullandıkları varsayılırsa, yukardaki yetki hükmünün anlamı ortaya çıkmış olur.

1964 yılı bütçe kanununda Meclis Başkanlarına yine itâ âmirlîği verilmekte ve senesi içinde kurulmuş olan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı giderleri hakkında bir hüküm bulunmaktadı.

1965 yılında da artık program bütçe sistemine kadar devam edecek olan şekil görülür. Nitekim 3 (A) cedveli aynen vardır. Dörder aylık yerine üçer aylık devrelere ayırmak usulü de vardır ve yine Maliye Bakanının mevkuftutma yetkisi bulunmaktadır. Musul Petrollerine, 6245 sayılı kanuna, geçen yıllar borçlarına ait hükümler hep devam etmektedir. İktisadî devlet teşekküllerine, katma bütçeli idarelerin fazla gelirlerinin iptali ve emanet şekli, meclis itâ âmirlikleri aynıdır. Yalnız, 1965 yılı bütçe kanununda görülen önemli bir yenilik (ki devam edecektir) döner sermayeli idareler hakkındadır. 27 inci maddeye göre; «Sermayeleri tespit edilen limite ulaştıktan sonra elde edilen kârlar hakkında ne şekilde işlem yapılacağına dair kanunlarında bir hüküm bulunmayan genel ve katma bütçeli dairelere bağlı döner sermayeli işletmelerin sermaye fazlası gelirlerini genel bütçeye irad kaydettirmeye Maliye Bakanı yetkilidir». Bu hüküm, Muh.Um. K.'da esasen mevcut bulunan bir hükmün tekrarından ibaretir. Zira bu son kanunun 49 uncu maddesinin son bendi şöyledir: «Sermaye tahsisatından istimal olunmayan miktarı sene nihayetinde ihtal ve istimal olunan sermayeden mütehas-sil varidat fazlaları da irad kaydolunur».

1965 yılı bütçe kanununda uygulama yetkisi bakımından, bugün şeklen değişik de olsa, bütçelerde yer alan bir hüküm de şudur: «Bu kanunun kendi meclisleri ile ilgili hükümlerini Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanları, diğer hükümlerini Maliye Bakanı yürütür».

1966 yılı bütçe kanununda 3 (A) cedveli ve tek (B) cedveli ile hazine işlemleri aynı hükümler altında devam etmekte, yalnız şimdiye kadar çıkarılacak hazine bonolarının miktarı hakkındaki tavanın aşılmaması şartıyla Maliye Bakanına yetki verildiği halde ilgili maddeye bir fıkra eklenerek belirtilen miktarın bir mislini aşmamak şartıyla hazine bonusu çıkarma yetkisi Bakanlar Kurulu'na da verilmiş bulunmaktadır (mad. 6).

Öte yandan bütçedeki tertiplerine konan miktarlar kadar

uygulanacak çeşitli kanun maddeleri gittikçe artmakta ve 1966 bütçesinde bunların sayısı 10'u bulmaktadır. Hiç uygulanmayacak hükümler ise iki tanedir. Bunlara karşılık 1970 yılına kadar beş yıl müddetle uygulanmayacak olan bir kanun da 657 sayılı devlet memurları kanunudur. İlgili madde şöyledir: «Genel kadro kanunu yürürlüğe girinceye kadar 657 sayılı kanunun 237. maddesi ile 238 nci maddesinin 4 üncü fıkrasındaki (Kanunun diğer maddeleri kanunun yürürlüğe girdiği tarihi izleyen mali yıl başından itibaren yürürlüğe girer) hükmü uygulanmaz».

Bilindiği üzere 657 sayılı kanun 1965 yılında çıkarılmıştır; fakat zamanın hükümeti kaynakların yetersizliği karşısında bu kanunun uygulanmasını ertelemiştir. Ancak, 1.3.1970 tarihinden itibaren uygulanmak üzere 1970 yılının Ağustos ayında çıkarılan genel kadro kanunu ile yürürlük başlamıştır.

1967 yılı bütçe kanunu için 41 inci maddenin getirdiği bir hükümden söz etmeği gerekli bulduk. Bu maddeye göre, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, Petro-Kimya Anonim Şirketi, Petrol Ofisi, Türk Hava Yolları, Ankara Çimento Sanayii Anonim Şirketi yatırımlarının finansmanı için Devlet yatırım bankası kredilerinden faydalandırılabilirler. Bu hüküm devlet sektörü iştiraklerinin devlet yatırım bankasından borç alabilmelerini sağlamaktadır. Oysa 441 sayılı devlet yatırım bankası kanununa göre bankanın kredi açtığı kuruluşlar esasen iktisadi devlet teşekkülleri, kurumlar ve bunların iştirakleri olduğuna göre yukarıdaki bütçe hükmünün gereği pek açık değildir. Öte yandan karşılıkları yılları bütçelerinde bulunan borçlar hakkında, geçen yıllar borçlarına aktarma yetkisi ile, aylıklar ve kadroya müstenit ücret tertiplerinden yalnız kendi aralarında aktarma yapılabileceği hakkında da bütçede yetki hükmü yer almaktadır.

1968 yılı bütçesinde gelir ve gider dengesi için yepyeni bir usul konulmuştur. Gerçekten bu yıl kanununun 1 inci maddesi 3 (A) cedvelleri ödenek toplamının (21.612.211.235) lira olduğunu belirttikten sonra aynı 1 nci maddenin son fıkrasın-

da «Bu miktarın 400 milyon lirası kadro tasarrufları ile karşılanacaktır» denilmektedir.

Buna rağmen gelir tahminleri toplamı yine 500 milyon lira noksan kaldığı için kanunun 3 üncü maddesinde 500 milyon liralık bütçe açığının istikrazla karşılanacağı belirtilmektedir.

Görülüyorki, gider tespiti yapıldıktan sonra kesin giderlerden arta kalacak olanı (konumuzda personel giderleri) gelir saymak suretiyle bütçeyi denk bağlamak usulü yaratılmıştır. Kuşkusuz bu usul, yanıltıcı olmaktan ileri gidemez. Anlamı da yoktur. Çünkü bütçe tasarruflarını yalnız personel giderlerine bağlamayarak diğer giderlerde de tahmini bir tasarruf belirtmek suretiyle bütçeleri her zaman denk ve hatta fazla ile bağlamak kabildir. Bu garip usulün 1969 yılı bütçesinde de yer aldığını ve daha sonraki bütçelerde kaldırıldığını görüyoruz.

Diğer maddelerin de evvelkilere göre, pek değişiklik olmayan 1968 yılı bütçe kanununun yürütme maddesinde bir değişiklik göze çarpmaktadır. Kanunun sonuncu maddesi olarak 50 nci madde şu şekilde düzenlenmiştir :

«Bu kanunun;

- a) Kendi Meclisleri ile ilgili hükümlerini Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanları,
- b) Sayıştay'la ilgili hükümlerini Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanları,
- c) Diğer hükümlerini Maliye Bakanı yürütür».

Bu hüküm bana hazin bir merhalé olarak görüldü. Demekki Anayasal organlar, Maliye Bakanlığının bütçeyi yürütme yetkisinden çıkmakta gereklilik görmüşlerdir. Nitekim ilerde Cumhurbaşkanlığının da Sayıştay'dan önce yer aldığını görüyoruz. Akla Yargıtay ve Danıştay ve Anayasa Mahke-

mesi gibi organların ne kabahati olduğunu sormak geliyor. Bu itibarla böyle bir usulün bütçe uygulamasındaki gerekli bütünlemenin bozulduğunu belirtmesi bakımından uygun düşmediğine değinmek isterim.

1969 yılı bütçe kanununda da farklı hükümler bulunmaktadır. Fakat Maliye Bakanına yetki tanıyan hükümlerde sayıca artma görülüyor. Nitekim bu kanunda Bakanlar Kurulu'na tanınan dört yetkiden ayrı olarak Maliye Bakanına yirmilki yetki tanınmıştır. Aynı kanunla Bayındırlık Bakanına da bir yetki tanındığını ekleyim. Ve yetki hükümlerinin ilerde daha da çok arttığını şimdiden belirtelim. (1975 yılında 47 yetki hükmü var)

1970 yılı bütçesi için evvelâ Cumhuriyetin ilk bütçelerinde görülen ara başlıklara yer verildiğine işaret etmek isterim. Gerçekten bu bütçe kanunu metninde Genel Hükümler, Bütçe işlemleri ile ilgili hükümler, hazine işlemleri ile ilgili hükümler, Müteferrik hükümler başlıklarını taşıyan dört kısım bulunmaktadır. Rasyonel olması bakımından böyle bir ayrımın uygun olduğunu kabul etmek gerekir. Öte yandan bu kanun, eski hükümleri çoğu kez aynen almış olmakla birlikte bazı yeni hükümlere de yer vermektedir. Örneğin, yıllık programlara ek yatırım cedvellerinde yer alan projeler dışında her hangi bir projeye yatırım harcaması yapılamıyacağı hakkındaki hüküm bunlardan biridir (mad. 17). Bunun anlamı, eski aykırı uygulamaların mevcut olduğu ve bunun önlenmesinin gerekliliğidir. Ayrıca 18 inci madde genel ve katma bütçeli idarelerle kamu iktisadi teşebbüsleri, Maliye Bakanlığınca be-
firtilecek miktarları aşacak şekilde kredili mal ve hizmet alım ve satım yapamıyacaklarını tespit etmektedir. Bu hüküm, Maliye Bakanlığınca, ilgili konuda kötü kullanmaları önlemek istenmesinin bir sonucudur.

1970 yılı bütçe kanununun bir özelliği, devlet memurları kanunu hükümlerinin tüm olarak yürürlüğe konulması nedeniyle Maliye Bakanına geniş aktarma yetkileri tanınmasıdır.

O kadar ki, tüm devlet ve katma bütçelerin her çeşit bölümlerinde artacağı tahmin edilen ödeneklerin devlet memurları kanununun gerektirdiği harcamalar maddesine aktarılacaktır. Olağanüstü bir durum önceden böylece karşılanmaktadır. Kuşkusuz bütçe tekniği veya Muh.Um.K.nun bu anlamda artık uygulama alanı kalmamış bulunmaktadır. Öte yandan Maliye Bakanına ilk kez 2,5 milyar liraya kadar hazine bonusu çıkarma yetkisi tanınmıştır, fakat Merkez Bankası Kanununun % 15 avans tavanı muhafaza edilmektedir. 1970 yılından başlamak üzere bütçe kanununun hacmi artmakta ve maddeleri yetmiş geçmektedir. Bu arada her çeşit kaygı nazardan uzak tutularak hal ve şartlara göre, Maliye Bakanının uygulama yetkileri de adeta sınırsız çoğalmaktadır. Özel Kanunlarla düzenlenmesi gereken konuların bazan bütçe kanununda yer aldığını ve bunun Anayasamızın 126 ncı maddesine aykırı düştüğünü belirtmek isterim. Bilindiği üzere bu madde hükmüne göre; «Bütçe kanununa bütçe ile ilgili hükümler dışında hiç bir hüküm konulamaz». Bu hükmün anlamı genel olarak bütçe ile yeni bir hizmetin ihdas edilmesidir. Öte yandan devlet memurları kanununun uygulanmasına ilişkin hükümler bakımından katsayısının genel kadro kanunu ile tespit edileceği, bu 1970 yılı bütçesinde yer almıştır (mad. 5).

1971 bütçe yılı kanunu 73 maddeden oluşmuştur. 1975 yılında madde sayısının 105 olduğunu şimdiden söyleyelim. Bu demektir ki yurdumuzda eski 20 ilâ ile 25 maddelik bütçe kanunları yerlerini yeni bir çok işlemler nedeniyle geniş kapsamlı bütçe kanunlarına bırakmıştır. 1971 kanununda da geçen yıl kabul edilmiş olan tasnif şekli devam etmektedir. Bütçelerin üçer aylık devreler halinde uygulanması ve ödeneklerin bir kısmının mevkuftutulması yetkisi hakkındaki bir kaç senedir devam edegelen hükümler bu yıl bütçesi kanun metninde de bulunmaktadır.

Bu kanunda görülen yeni bir hüküm artık her bütçe kanununda yer alacak olan katsayı hükmüdür. Madde 8'de bunun yedi olduğu belirtilmiştir. 1971 bütçe kanunu 1322 sayılı Ge-

nel Kadro Kanunu ile bunda değişiklik yapan 1327 sayılı kanun nedeniyle bir çok hükümler yer vermiştir. Nitekim kanunun 8 ilâ 17 nci maddeleri bu konuya ayrılmıştır. Başlıca hükümler kadro tahsisleri, intibak esasları, öğretim üyeleri ve öğretmenlere ödenecek ders ücretleri, fazla çalışma ücretleri, iş riski zammı, eleman temininde güçlük zammı, iş güçlüğü zammı konularını tespit etmektedir. Personel giderleri bakımından Maliye Bakanına tanınan aktarma yetkisi bu konuda daha iyi bir şekilde düzenlenmiştir. Nitekim 8 nci maddede Maliye Bakanlığı bütçesine konulan toplu ödenekten genel ve katma bütçeli dairelerin ilgili tertiplerine aktarma yapmaya Maliye Bakanının yetkili olduğunu hükme bağlamaktadır. Aynı şey sosyal yardımlar bakımından da 29 uncu maddede yer almıştır.

1972 yılı bütçesi yurdumuzda klâsik bütçe uygulamasının sonuncusudur. Bu itibarla kanun maddeleri bakımından evvelkilerin bir devamıdır. Ancak bu yıl bütçe kanununun iç bölümlerinde yeniden değişiklik yapılmış romen harfleri ile altı gurup konulmuş ve her gurup içinde 1-2-3 şeklinde sıralama ve yerine göre alt ayrımlar konulmuştur. Diğer önemli bir yenilik ise, hemen hemen her maddeye bir başlık konmuş olmasıdır.

1972 yılı bütçesinin, üzerinde durulması gereken en önemli konusu Merkez Bankası avansları ile hazine bonosu çıkarma yetkisinin sınırsız şekle getirilmiş olmasıdır. Bu uygulama üç yıl devam edecek ve 1975 yılı bütçesinde eski şekle dönüşecektir. Gerçekten hazine bonoları ve avans işlemleri başlığını taşıyan 26 ncı madde şu şekilde düzenlenmiştir: «1050 sayılı Muh.Um.K.nun 80 inci maddesinde yazılı ödemeleri zamanında yapabilmek ve tahsilâtın göstereceği mevsimlik dalgalanmaların bu ödemelerin olumsuz yönde etkilenmesini önlemek amaçları ile 1972 mali yılında Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasından yeteri kadar kısa vadeli avans almağa, gerçek ve tüzel kişilerin hazineye yatırmak isteyecekleri paralar karşılığında en çok bir yıl vadeli hazine bonoları çıkarmaya Maliye Bakanı yetkilidir.

Kullanılacak avansın ve çıkarılacak hazine bonolarının miktarları Maliye Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasınca müştereken tespit olunur».

Maddede sözü edilen 80 inci madde şöyledir: «Maliye Vekili, Divanı Muhasebatça vize edilen tediye ve kredi emirlerinin âmiri itâ tarafından tayin edilen müddet ve mahalde tediyesi esbabını istikmal eyler». Bütçede bu 80 inci maddeye atıf yapılmakla avans ve hazine bonolarının bir tavana bağlı kalmasının imkânsızlığını göstermek gibi gûya kanunî bir gerekçeye dayanılmaktadır. Bu kanunun gerektirdiği işleri yapmak zorunluluğu, mâsum bir sebep olarak belirtilmektedir. Fakat 1211 sayılı Merkez Bankası Kanununun 50 nci maddesinde belirtilen % 15 tavanın da bir kanun hükmü olduğunu düşünmek gerekir. Kaldı ki bütçe kanunları hükümleri ile nasıl diğer kanun hükümlerinin uygulanmasının ertelendiği veya sınırlı olarak gerçekleştirildiğine sık sık değinmiş bulunuyoruz. Bu bakımdan, bir kanunî gerek için değil, yürütme organının daha serbest kalması yönünden konulmuş olan hükmün ancak üç yıl uygulandığını ve 1975 yılında başlamak üzere eski şekle döndüğünü görüyoruz.

1972 yılı bütçe kanununun 62 inci maddesi de yine aşırı bir hükme yer vermiş bulunuyor. Buna göre, Belediye gelirleri kanun tasarisinin kanunlaşması halinde, elde edilecek gelirlerin 600 milyon lirası Genel Bütçeye gelir kaydedilir. Belediye gelirleri kanun tasarısı, kanunlaşmamış olduğuna göre, yukarıdaki hüküm de uygulama alanı bulamamıştır. Ancak şuna değinmek isterim ki, bütçe gibi önemli bir kanunun uygulanmasının, çıkması şüpheli olan başka bir kanuna kısmen olsun bağlanması doğru olamaz. Kaldı ki, böyle bir düşünce, çıkarılacak kanuna gerekli maddenin konulması ile gerçekleştirilebilir. Öte yandan aynı bütçe kanununun 63 üncü maddesinde de, Emlâk vergisinden tahsil edilecek gelirin 40 milyon lirasının bütçeye irad kaydedileceği ve bunun bazı şekillerle ilgili hizmetlerde kullanacağı hükme bağlanmıştır. Bunun da gereksiz olduğuna kaniyim. Üzerinde durduğumuz 1972 yılı bütçe kanununun yürürlük maddesine Sayış-

tay'dan önce bir de Cumhurbaşkanlığı eklenmiştir. Bu bakımdan Cumhurbaşkanlığı bütçesine de Cumhuriyet Senatosu ve Meclis Başkanlıklarınca uygulanması usulü konulmuştur.

5. — 1973 — 1975 Yılları Bütçe kanunları;

1973 yılı bütçesi Türkiye'de artık uygulanmasına başlanan Program bütçelerinin ilkidir. Bunun kısaca anlamı, bütçe tekniği bakımından masrafçı dairelerin bütçelerinin hizmetlere göre değil, programlara göre ödeneklere bağlanmasıdır. Böylece eski sistemdeki bölüm (fasıl) ve madde kaldırılmış ve bütçe kanununda belirtildiği üzere fasıl veya bölüm deyimi, Program, madde deyimi, harcama kalemlerini de kapsayacak şekilde Faaliyet ve Proje (faaliyet genel hizmetler ve proje yatırımlar için) ve kesim deyimi Alt Program deyiminin yerine kullanılmıştır. Bize göre böyle bir değişikliğin, doğrudan doğruya Muhasebeli Umumiye Kanununda yapılması gerekirdi; çünkü bu şekli ile bütçe kanunu organik bir kanunun maddelerini değiştirmiş olmaktadır ve kuşkusuz işin bünyesine aykırıdır.

Program bütçe çerçevesinde eski üç (A) cedveli kaldırılmış ve tek (A) cedveli konulmuştur. Ancak bir garip ara cümle bu birinci maddede yer almış bulunmaktadır: Madde aynen şöyledir: "Genel bütçeye giren dairelerin harcamaları için bağlı (A) işaretli cedvelde gösterildiği üzere ikinci fıkrada belirtilen kesinti yapıldıktan sonra, ... liralık ödenek verilmiştir". Maddede sözü edilen ikinci fıkra da şöyledir: "Genel bütçeli dairelerin bütçelerindeki (A) işaretli cedvellerde mevcut ödeneklerin (devlet borçları, Milli Savunma Bakanlığı ile Güvenlik daireleri hariç) % 1'i kesilmiştir". Bu hükmün Katma bütçeler hakkında uygulanacağı maddenin üçüncü fıkrasında belirtilmiştir. Kesintiye ilişkin diğer bir hüküm de 4 üncü maddenin (b) bendinde bulunmaktadır; buna göre: "Gerektiğinde, 1 nci maddedeki istisna hükmü mahfuz bulunmak kaydıyla bütçeye mevdu ödeneklerden % 10'a kadarını mevkuftutmağa Bakanlar Kurulu yetkilidir" (Katma bütçeler dahil).

Bu hükümlerin bütçenin uygulanmasında hükümete iktisadi şartlara göre esneklik vermesi ve enflasyon tazyikinin azaltılması imkânlarının verilmesi bakımından yerinde olduğu söylenebilir. Ancak, sebebi ne olursa olsun, bir bütçe ile verilen harcama izninin sınırını hükümete bırakmak bütçenin yasama organınca onaylanması kavramına sığmaz. Kaldı ki % 1'in kesildiğini belirtmek bütçe rakkamlarının adeta tespiti imkânlarının kullanılılmamasını itiraf etmektedir' % 1'ler kesilmişse, bunların kesin rakkamlar halinde bütçede gösterilmesi daha uygun olurdu. % 19'a kadar kesme yetkisi hakkındaki hükme gelince, evvelce Bakanlar Kurulu'na tanınmış olan "mevkuf tutma"nın daha rasyonel bir şekilde olduğunu söyleyebiliriz. Hiç olmazsa hükümetin hareket alanı belirtilmiş olmaktadır.

Öte yandan bir kaç yıldan beri yarı açık bulunan ödenek aktarılması kapısı daha da açılmıştır. Özellikle programlar-arası aktarmalar bu bütçe kanununda geniş yetkilere bağlanmıştır, 6 ncı maddeye göre; "Genel bütçeli daireler ile katma bütçeli dairelerin programları arasında yer alan proje ve faaliyetlere ilişkin ödeneklerin mali yıl içinde hizmeti yürütecek olan daire veya idarenin bütçesine aktarmaya Maliye Bakanı yetkilidir".

Kuşkusuz hüküm akla uygundur ve program bütçe uygulamasının bir gereğidir. Ancak Muh. Um. K.'na aykırı düşmektedir. Bunun için daha önce ilgili kanunda değişiklik yapmak gerekir.

Merkez Bankası avansları ile hazine bonolarının çıkarılmasında bir hudut konulmaksızın Maliye Bakanına bu kanunda da yetki tanınmaktadır (mad. 33). Yalnız bu son metinde "Hazine bonolarını T.C. Merkez Bankası vasıtasıyla gerçek ve tüzel kişilere sattırmaya ve gerektiğinde satın aldırtmaya "Maliye Bakanının yetkili olduğu belirtiliyor. Bu son ara cümlenin kapsamını anlamak güçtür. Devletin kendi bonolarını zorla sattırmak isteyeceği akla uygun düşmemektedir. Bu itibarla Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Sandığı, veya Bağ-

Kur gibi kuruluşlara bu bonoların verilebilmesi düşünüldüğünü kabul etmek gerekir.

Kanununun 39 uncu maddesi de bir yenilik getirmekte, 1972 yılı hazine bonoları mukabilinde hamillerinin isteği üzerine kendilerine uzun vadeli Devlet tahvilleri vermeğe Maliye Bakanı yetkili kılınmaktadır. (Buna ilk Cumhuriyet bütçelerinde de başvurulmuştur).

1973 yılı bütçe kanununda "Özel otomatik ödenek" başlığı altında bir madde bulunmaktadır. Bir çeşit takas ve tasfiye işleminin Maliye Bakanına yetki verilerek suretiyle yapılmasını göstererek madde aynen şöyledir: "Genel bütçeye giren daireler ve katma bütçeli dairelerin:

a) Hazineye, belediyelere, belediyelere bağlı kuruluşlara, özel idarelere ve kamu iktisadi teşebbüslerine her türlü vergi, resim, harç, geçikme zammı, kur farkı, mal ve hizmet bedelleri şeklinde geçen yıllardan doğmuş borçlarının tasfiyesi için ilgili tertiplerine gereğine göre gelir ödenek veya doğrudan doğruya ödenek kaydetmeye,

b) Belediyeler ve Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile olan cari hesaplarının ve karşılıklı borç ve alacakların mahsuben tasfiyesine; Maliye Bakanı yetkilidir".

Bu hükümlerin gerekliliği üzerinde tereddüt edilmez. Yıllardır süregelen bürokratik işlemlerin böylece kapatılması uygundur. Fakat Maliye Bakanına re'sen ödenek kaydetme yetkisi verilmesi diğer kanunlar bakımından aşırı bir tutum sayılmalıdır. Bunları yine hizmet yaratmak bakımından özel kanunlarla ve genel muhasebe kanunu ile düzenlemek gerekir.

Bu kanuna konulmuş bulunan son bir hüküm İller Bankasına 350 milyon liralık avans verilmesinde Maliye Bakanlığının görevli sayılmasına ilişkin hükümdür (mad. 52) Bu hüküm de bize mülayim gelmemiştir.

1974 yılı bütçe kanununun temel hükümleri program bütçe esasları çerçevesinde bir evvelkine benzer şekilde düzenlenmiştir. Gidere ilişkin 1 nci madde % 1 kesinti ve 4 üncü madde % 10'a kadar (bazı giderler için % 20'ye kadar) mevkuf tutmaya Bakanlar Kurulu'nun yetkili olduğunu belirtmektedir. Bu son bütçe kanununda Maliye Bakanına eskisine nazaran bütçede yeni harcama kalemleri açmak konusunda daha da geniş yetkiler tanınmaktadır. Kanunun 5 nci maddesi de şu şekildedir:

Maliye Bakanı:

a) Harcamalarda tasarrufu sağlamak,

b) Tutarlı, dengeli ve etkili bir bütçe politikası yürütmek amacıyla giderlere ilişkin kanun, tüzük, yönetmelik ve karar-namelerin uygulanmalarını düzenlemek üzere gerekli tedbir-leri almak ve standartları tespit etmekle görevli ve yetkilidir.

Ayrıca, programlarda yer alan hizmetlerin verimli ve etkin bir biçimde gerçekleşmesini sağlamak için 1050, 2490 ve 4876 (2490 sayılı kanuna ek kanun) sayılı kanunlarla tespit edilmiş miktarların 1974 mali yılında geçerli olmak kaydıyla hizmetin gereğine ve ekonomik konjoktüre uygun olarak 10 katına kadar yükseltmeye yetkilidir.

Bu madde hükümleri katma bütçeler hakkında da uygulanır”.

Ve aynı kanunun bu gibi yetkileri adeta nihayetsiz kılan 9 uncu maddesi de şöyledir: “Bütçe kanununda yer alan program, alt program, faaliyet ve projeler için mali yıl içinde hizmetin gerektirdiği hallerde yeni harcama kalemleri açılmasına Maliye Bakanı yetkilidir (Katma bütçeler dahil).

Görülüyor ki artık bütçeye ilişkin her şey mevcut diğer kanunlardaki ilgili hükümlere varıncaya kadar Maliye Baka-

Bunun anlamı döner sermaye gelirlerinin bir kısmının hazineye intikal ettirilmesi suretiyle bu sermayelerin daha sıkı bir denetim altına alınmasıdır. Gerçekten yurdumuzda genel sermaye kuruluşları başlarına buyruk, birer israf kaynağı olagelmışlerdir. Kendi yetkilerine girmeyen bir çok hizmetler için harcamalar yapmaktadırlar. Bu bakımdan bu kuruluşların düzenlenmesi için ayrı bir kanuna büyük ihtiyaç olduğunu belirtmek isterim.

1975 yılı bütçe kanununun personel kanunları bakımından Maliye Bakanına tanıdığı yetkileri burada ne saymak ve ne de tenkit etmek mümkündür. Ancak bu yetkilerin özellikle kadrolar bakımından her şeyi yürütme organına bağladığını ve böylece kamu hizmeti yaratılması konusunda yasama organının yetkilerini aldığını belirtmekle yetinelim.

Yukarıda da belirtildiği üzere Merkez Bankasından alınacak kısa vadeli avanslar 1975 bütçe kanunu ile % 15 tavan miktarına bağlanmıştır (mad. 20).

Kanununun 78 inci maddesi iktisadi devlet teşekküllerininin 7 milyar liralık bir miktarla sınırlı olarak eski hazine kefaletine haiz bonolar usulüne yer verdiği görülüyor.

Bu konuda pek ilginç bulduğumuz bir madde de şudur: «Vergi dairelerince mükellef veya vergi sorumluları adına yapılacak her türlü tarh, tahakkuk işlemlerinde ödenecek veya geri verilecek âmme alacaklarının hesaplanmasında elli kuruşa kadarki (elli kuruş dahil) âmme alacağı kesirleri atılır, elli kuruştan fazlası liraya çıkartılır. Mükellef veya sorumlular adına tahakkuk ettirilmiş her çeşit âmme alacaklarının lira kesirleri silinir.»

Kendi özel kanunlarında yapılması gereken bu gibi değişikliklerin bütçe kanununda yer almasının tartışmasını dahi yapmak doğru değildir. Ancak Maliye Bakanlığı her müşkülünü böylece bütçe kanunu ile bertaraf etmek usulüne alışıkca bir gün Medeni Kanun, Ceza Kanunu veya Ticaret Ka-

nunu gibi temel kanunlara da dokunabileceğini düşünebiliriz.

Konferansımızı daha fazla uzatmamak için, sonucu kısaca belirtmek isterim. Bütçe Kanunlarının yürütme organına her şeye müdahale etmek yetkisi verecek bir alet olmasını önlemek gerekir. Zira, bu hal diğer temel konularda düzenlemeler yapmamak alışkanlığını yaratır ve tembel bir devlet mekanizması ortaya çıkar.

EK — I

Çeşitli Bütçe Kanunlarında, Yılı İçinde Uygulanılmıyacağı Belirtilen Kanun Hükümleri

Muhasebei Umumiye Kanununun 29 uncu maddesinin (A) fıkrasındaki (ancak bu fasla mevzu tahsisat kifayet etmediği takdirde 48 inci madde mucibince muamele ifa olunur) hükmü ile mezkûr kanunun gelecek seneye sari taahhüdât icrası salahiyetine ait 50 nci maddesinde yazılı işlerden inşaat taahhüdâtı 1931 malf senesi zarfında tatbik olunmaz.

1929, 1930 ve 1931 yılları bütçe kanunları.

31 Mayıs 1934 tarih ve 2475 sayılı kanunun muvakkat ikinci maddesi kaldırılmıştır. (1452 sayılı Teadül Kanununa değişiklik getiren kanun)

Muvakkat M. 2: «Bu kanunla kabul edilen teşkilât karşılığı 2466 numara ve 29.5.1934 tarihli kanunla cibayet olunacak varidattan tefrik edilerek bir taraftan varidat bütçesine irat, diğer cihetten Maliye bütçesinde açılacak bir faslı mahsusa tahsisat kaydı suretiyle temin olunur».

1935 yılı bütçe kanunu.

2466 sayılı kanunun 13 üncü ve muvakkat birinci maddeleri hükümleri kaldırılmıştır.

M. 13: «Bu vergiden hasıl olacak varidat; Hazinece nâzım varidat hesabına ve Ziraat Bankasınca da hususî bir hesaba kayıt olunur ve müstahsilden mübayaa olunacak buğday zararına, ilmî ve ziraf mevzular için Ziraat Bankasından yapılmış ve yapılacak istikraz borçlarının itfasına tahsis olunur».

Muvakkat M. 1: Cibayet ve murakabe işleri için, kadroları icra Vekilleri Heyetince tasdik edilmek üzere lüzumlu görülen teşkilâtı yapmağa ve masrafını bu varidattan ödemeğe Maliye Vekili salâhiyattardır».

1936 Bütçe K. m. 19.

788 sayılı Memurin Kanununun 20, 69 ve 88 inci maddeleriyle 912 sayılı Ordu, Bahriye ve Jandarma zabitan ve memurini hakkındaki kanunun birinci maddesinin, Memurin Kanununun 88 inci maddesine mâtuf hükmü ve 2 ve 9 uncu maddeleri hükümleri 1943 malî yılında tatbik edilmez.

788 S. K. m. 20: Terfi için her memuriyette en aşağı üç sene bulunmak lâzımdır. Terfide kıdem esastır. Kıdeme muşavat halinde ehliyet, sebebi tercihtir. Ehliyetin takdiri salâhiyattar heyetlere aittir.

m. 69: «Beş seneyi ikmal etmeden vefat eden memurun hini vefatında ailesine tahsisatıyla beraber iki maas, beş seneyi ikmal ederek vefat eden memurun hini vefatında ailesine tahsisatıyla beraber üç maas, on seneyi ikmal ederek vefat eden memurun hini vefatında ailesine tahsisatıyla beraber dört maas, onbeş seneyi ikmal ederek vefat eden memurun hini vefatında ailesine tahsisatıyla beraber beş maas, yirmi ve daha ziyade seneyi ikmal ederek vefat eden memurun ailesine tahsisatıyla beraber altı maas itâ edilir. Bu muavenet tekaüt ve harcırah kanunlarıyla muayyen hukuka halel getirmez».

m. 88 «Beş senesini ikmal eden her memurun bir çocuğu,

nısf, sair çocukları sülûsan ücretle leyli mekâtibe kabul olunur. On senesini ikmal eden her memurun bir çocuğu meccanen, sair çocukları nısf ücretle leyli mekâtibe kabul olunur».

912 S. K. m. 1: «31 Mart 1926 tarihli memurin kanununun 68, 73, 75, 86, 88 nci maddeleri Ordu ve Bahriye ve Jandarma Zabitan ve Memurinin hakkında dahi aynen tatbik olunur. (Bu konuda muharrer zabitan tâbiri erkânı umera ve zabitan mukabilidir).

m. 2: «Zabitan ve memurin ve mensubunu askeriye den terfi için muktazi kıdem müddeti asgarisini ikmal edenlerin esas maaşlarına ilk defada yüzde onbeş zam ve bu zamma on üç kânunuevvel 1335 tarihi tahsisatı fevkalade kararnamesi mucibince hesap olunacak tahsisatın fevkalade farkı ilâve olunur ve bu zam tahsisatı fevkaladesiyle beraber her üç senede bir aynı veçhile tekrar edilir. Ancak vâki olunacak zamlarla hasıl olacak yekûn, mafevk rûtbe maaş ve tahsisatı yekûnunu geçemez».

m. 9: «Beş seneyi ikmal etmeden vefat eden zabitan ve memurini askeriye nin vefatında ailesine tahsisatıyla beraber iki maaş, beş seneyi ikmal ederek vefat eden zabitan ve memurinin askeriye nin vefatında ailesine tahsisatıyla beraber üç maaş, on seneyi ikmal ederek vefat eden zabitan ve memurinin askeriye nin ailesine tahsisatıyla beraber dört maaş, onbeş seneyi ikmal ederek vefat eden zabitan ve memurini askeriye nin hini vefatında ailesine tahsisatıyla beraber beş maaş, yirmi ve daha ziyade seneyi ikmal ederek vefat eden zabitan ve memurini askeriye nin ailesine tahsisatıyla beraber altı maaş itâ edilir.

Esnai vazifede şehiden veya aldığı cerihadan müteessiren vefat eyleyenlerin ailesine müddeti hizmetlerine göre, fıkrâi ulâdaki mekadire birer maaş ilâvesiyle ita olunur. Bu muavenet tekaüt ve harcırah kanunları ile muayyen hukuka hâlel getirmez».

1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942 ve 1943 yılları bütçe kanunları.

Devlet Kağıt ve Basın Müdürlüğünün sermayesi hakkındaki 29.5.1946 tarihli ve 1941 sayılı kanunun geçici maddesinin son fıkrası;

Geçici m. son fıkra: «(A) fıkrasında yazılı on milyon lira (Stok yapmak için Milli Koruma Kanunundan verilen) Milli Korunma sermayesinden indirilerek her yıl bir milyon liradan aşağı olmamak üzere Maliye Bakanlığı bütçesine konacak ödenekle kapatılır».

1949 yılı bütçe kanunu.

11.6.1930 tarihli ve 1715 sayılı K.nun gereğince T.C. Merkez Bankası tarafından deruhte edilen evrakı nakdiye karşılığı olarak bankada toplanan kıymetlerin tasfiyesi ile borca mahsubuna talikan sözü geçen Kanunun 8 inci maddesinin (1) numaralı fıkrası,

m. 8: «Yukarıki maddede gösterilen itfadan başka Devletin Bankaya olan borcu aşağıdaki suretlerle tedricen itfa edilecektir (f. 1-3).

1 — 1931 malî senesinden itibaren her sene umumî mülhak ve hususî bütçelere mevzu tahsisatlar yekûnun % 1'ne muadil bir meblâğın tediyesi ile (bütçeleri 50.000 liradan dún belediye ve hususî idareler müstesna) ;».

1949 yılı bütçe kanunu.

Turizm Müesseselerini teşvik hakkındaki 24.3.1950 tarihli ve 5647 sayılı kanunun (8) nci maddesi;

m. 8: «1951 Bütçe yılından itibaren ve (1) milyon lira olmak üzere her yıl Maliye Bakanlığı Bütçesine konulacak ödenekle on yıl içinde Türkiye Emlâk Kredi Bankası nezdinde «Turizm kredisi fonu» adı ile on milyon liralık bir fon tesis olunur.» (Mülga).

1951, 1952 ve 1953 yılları bütçe kanunları.

Orman Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkındaki 24.3.1950 tarihli ve 5653 sayılı kanunun ek 9'uncu maddesinin 2'nci fıkrası hükmü.

Ek. m. 9. f. d: «Kuruluş kredisi için onbeş yıl müddetle Maliye Bakanlığı Bütçesine miktarı bir milyon lirayı geçmek şartıyla Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası sermayesine mensuben ayrıca ödenek konulur.»

1951, 1952, 1953, 1954, 1955 ve 1956 Yılları Bütçe Kanunları.

Turizm endüstrisi teşvik hakkındaki 13.5.1953 tarihli ve 6086 sayılı Kanunun 30'ncü maddesinin teşkil olunan fona her yıl yapılacak tediyeye ait hükmü;

m. 30: «Kredi ihtiyacını karşılamak için 1953 bütçe yılından itibaren her yıl iki milyon liradan aşağı olmamak üzere Umumi Bütçeye konulacak ödeneklerle İller Bankası nezdinde 50 milyon liraya baliğ oluncaya kadar bir fon tesis olunur. Bu fondan yapılacak ikazların faizleri, bankaca ihtiyar olunan idare masrafları çıkarıldıktan sonra fona ilâve olunur.

T.C. Emekli Sandığı tarafından İstanbul'da inşa edilen turistik otel için muhtelif safhalarda sarfedilecek paranın; otel işletmeye açılıncaya kadar % 6 faiz ile otelin işletmeye açılmasını müteakip hâsıl olacak senelik kârdan Sandığa isa-

bet edecek hissenin yukardaki nispetten aŖađı dūŖmesi halinde fark bu fondan tediye olunur.»

1956, 1957, 1958, 1959 ve 1960 Yılları Bütçe Kanunarı.

Gider Vergileri Kanununun bazı maddelerinin deđiŖtirilmesine ve bu kanuna bazı hükümler ilâve edilmesine dair 482 sayılı Kanununun 15'inci maddesi hükmü;

m. 15: «Gazyâğından alınan istihsal vergisi hâsılatının 12 milyon lirası köy içme suları ve köy yolları finansmanında kullanılmak üzere KöyİŖleri Bakanlığı emrine İler Bankası'na yatırılır.»

1966 ve 1967 Yılları Bütçe Kanunarı.

Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve İŖletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkındaki 691 sayılı Kanununun 6'ncı maddesi hükmü;

m. 6: «Belediyelerle belediyelere bağlı müessese ve İŖletmeler bu kanun gereğince tahkim edilecek borçları tutarı ile bunlar için Hazinece faizler toplamınca Hazineye borçlanırlar. Bu borçlar, kanunun yürürlüğe girmesi gününden beŖ yıl sonra baŖlamak üzere yirmi yıl içinde yirmi eŖit taksitte ve faizsiz olarak Hazineye ödenir.»

1969 ve 1970 Yılları Bütçe Kanunları.

1957 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Kanununun 201'inci fıkrasının (b) bendi;

Hükümleri 1974 malî yılında uygulanmaz.

Toprak ve Tarım Reformu Fonu:

m. 201: «Toprak ve tarım reformu hizmetlerinin yürütülmesi ve için yapılacak her türlü ödemeleri karşılamak üzere Toprak ve Tarım Reformu Fonu adı ile bir fon kurulur.»

Toprak ve Tarım Reformu Fonu aşağıdaki kaynaklardan oluşur: (a-i)

(b) Arazi Vergisi yıllık gelirinin yüzde yirmisi,

1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

5.4.1973 tarih ve 1702 sayılı Petrol Reformu Kanunu'nun 8'inci maddesinin (b) fıkrası.

m. 8. fıkra (b): 1 — Petrol İşleri Genel Müdürlüğü gelirleri:

a —

b — Petrol hakkı sahiplerinin ödeyecekleri Devlet haklarından terekküp eder.»

1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

28.4.1972 gün ve 1581 sayılı Tarım ve Kredi Kooperatifleri Birlikleri Kanununun geçici 5'inci maddesi;

m. 5: «Bu kanunda adı geçen bölge ve merkez birliklerinin kuruluş masrafları için kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sonra kabul edilecek olan ilk Devlet Bütçesinden başlayarak eşit taksitlerle 5 yıl içinde ödenmek üzere Türkiye'ye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği emrine yüz milyon lira yardım yapılır.»

1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

9.3.1972 gün ve 1571 sayılı bazı tekel maddeleri fiyatlarına yapılan zamlardan elde edilen hâsılatın T.C. Merkez Bankası'nda açılacak bir Deprem Fonu hesabında toplanmasına dair Kanunun 1'inci maddesi.

m' I : «18.6.1971 tarihlerinde yapılan zamlar dolayısıyla, yeni fiyatlarla zamdan önceki fiyatlar arasındaki farka göre tekel maddeleri satışından elde edilen (bey'iyeye ücretleri hariç) hasılat fazlası T.C. Merkez Bankasında ihdas edilecek bir «Deprem Fonu» hesabında toplanır. Tekel Genel Müdürlüğü, bir ay içinde bu fona yatırmakla yükümlüdür. Fonda toplanacak paralar 7269 sayılı Kanununun 37'nci maddesi gereğince hazırlanan sarf yönetmeliği esasları dairesinde münhasıran deprem âfetleri için harcanır.»

1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

23.12.1963 gün ve 196 sayılı Dış Seyahat Harcamaları Vergisi Kanunu hükümleri.

1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

16.7.1945 tarihli ve 4792 sayılı İşçi Sigortaları Kurumu Kanununun, 344 sayılı Konuda değişik ve 20'nci maddesinin (b) fıkrasında itfa edilen tahvillere yatırılacak yedek akçeler için maddede öngörülen % 40'lık limit.

m. 20. fıkra, (b): «İşçi Sigortaları Kurumu, her sigorta kurumu için ayıracağı yedek akçeler: (a-ç)

b) Devletin çıkardığı veya kefil olduğu tahvilere yatırmak suretile işletir.

Bu karşılıkların en çok % 40'ına düşüncüye kadar devam edebilir.»

1973, 1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunarı.

657 sayılı Devlet Memurları kanununun 195 ve 199 uncu maddeleri ile 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanununun 158 inci maddesi.

DMK. m. 195: «Memleketin tabii, ekonomik, sosyal, kültürel, sağlık ve ulaştırma şartları dolayısıyla Devlet memurlarının yaşama ve çalışmasında zorluk ve darlık gösteren yerlerine, sürekli görevle atananlara, o yerin mahrumiyet derecesine göre mahrumiyet yeri ödeneği verilir».

DMK, m. 199: «Mahrumiyet yerlerinde çalışan Devlet memurları görev yerlerinde çocuğunun girmesi gereken orta dereceli okul bulunmadığı takdirde, bu dereceli okullarda okuma hakkını kazanmış bulunan çocuklarını yatılı okullarda okutmak isterlerse pansiyon ücret indiriminden faydalanırlar.

Bu indirim her yıl Bütçe Kanunu ile tesbit olunan pansiyon ücretlerinden en azından çocukların her biri için % 50 si oranındadır. İndirim sonucunda meydana çıkan fark Devlet bütçesinden ödenir.

Ancak memurlar çocuklarını daha yüksek ücretli okul pansiyonlarından veya Millî Eğitim Bakanlığının denetimi altında faaliyette bulunan özel pansiyonlardan faydalandırmak isterlerse aradaki ücret farkı kendileri tarafından ödenir».

Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu m. 158:
Mahrumiyet Yeri Ödeneği;

«Memleketin tabii, ekonomik, sosyal, kültürel, sağlık ve ulaştırma şartları dolayısıyla subay ve astsubayların yaşama ve çalışmasında zorluk ve darlık gösteren yerlere sürekli görevlere atanacaklara o yerin mahrumiyet derecesine göre mahrumiyet yeri ödeneği verilir».

1971, 1972, 1973, 1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.
16.7.1945 tarihli ve 4792 sayılı İşçi Sigortaları Kurumu Kanununun, 344 sayılı Kanunla değişik 20 nci maddesinin (b) fıkrasında ifade edilen tahvillere yatırılacak yedek akçeler için maddede öngörülen % 40'lık limit.

m. 20. f. b: «İşçi Sigortaları Kurumu, her sigorta kurumu için ayracağı yedek akçeler: (a-ç)

b) Devletin çıkardığı veya kefil olduğu tahvillere yatırmak suretile işletilir.

Bu karşılıkların en çok % 40'ına düşünceye kadar devam edebilir».

1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanununun 31, 32, 37, 38, 59 ve 92 nci maddeleri:

m. 31: «Masraf cedvelleri daireler ve fasıllar üzerine tertip olunur. Birbirini alâkadar ve istilzam eden masarifi envar bir fasıl teşkil eder».

m. 32: Maaşat ile sair tahsisat ve hidematı daima ile hidematı muvakkate bir fasılda cem edilemez».

m. 37: «Bütçenin (Z) cedveline dahil hidematı için (ihtiyat tahsisatı) namıyla Maliye bütçesinde bir fasıl bulunur. Bu fasla konacak miktar Maliye Vekilinin muvafakati ile taallük ettiği tertiplere naklonulabilir».

m. 38: «Masarifi gayri melhuza faslına bütçesinin tanzimi sırasında tasavvur ve tahmin edilemeyen ve bütçelerde tertipleri bulunmayan hizmetlerin karşılığı konulur».

m. 59: «Maliye bütçesine mevzu masarifi melhuze tahsi-

satının sarf ve istimali icra Vekâleti Heyetinin kararına menuttur.

Mahkeme ilâmına müstenit olan düyun, tertibinde karşılığı bulunmadığı takdirde ihtiyat faslından naklonulacak tahsisattan ve bu tertipte de tahsisat mevcut değilse, masarifi gayri melhuze faslından tediye olunur».

m. 92: «Senei Maliyenin hitamına kadar tediye olunmadığı gibi emanet hesabına dahi alınamiyan düyun, seneleri bütçelerindeki tertiplerinde karşılığı bulunmak şartile, beş sene nihayetine kadar aşağıdaki hükümler dairesinde tesviye olunur.

A) Bütçe senesinin gagesinden itibaren bir sene zarfında tahakkuk eden düyun yeni sene bütçesinde mevcut (geçen sene süyünü) faslından tesviye olunur. Ancak bu fasla mevzu tahsisat kifayet etmediği takdirde 48 inci madde mucibince muamele ifa olunur.

B) Mütéhakkak düyundan hukarki fıkra hükmüne girmeyenler her daire bütçesinde mevcut (eski seneler düyünü) faslında bulunan tahsisattan tediye olunur».

1973, 1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

21.5.1955 tarihli ve 6623 sayılı Türk Hava Yolları Kanununun 6 ncı maddesinin 2 nci fıkrası.

m. 6, f. 2: «Anonim ortaklığın aktedeceği kısa ve uzun vadeli istikraz ve kredilerden dış istikraz ve kredilere Maliye Vekâleti kefalet etmeye Salâhiyetlidir. Ancak kısa ve uzun vadeli istikraz ve kredilerin yekûnu anonim ortaklığın itibari sermayesini tecavüz edemez. Bu miktar icra Vekilleri Heyeti kararıyla itibari sermayesinin iki misline kadar artırılabilir».

1971, 1972, 1973, 1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

Şehirîci konuşmalar dışında Ankara, İstanbul, İzmir ve diğer şehirlerde tesis edilen meccani telefonlara ait 876 sayılı Kanunun 7 nci ve bu maddeye ek 5.12.1948 tarihli ve 1366 sayılı; 13.12.1934 tarihli ve 2609 sayılı; 10.3.1930 tarihli ve 2304 sayılı Kanunlar ile 3054 sayılı Kanunun 7 nci, 3488 sayılı Kanunun 6 ncı ve 1.5.1930 tarihli ve 1601 sayılı kanunla değişik 1379 sayılı Kanunun 5'inci maddesi.

Meccani Postalar

m. 7: «Atide muharrer ve şebeke dahilinde bulunan yerlere konacak telefon postalarından yalnız dahili tesisat masrafı alınır, mukâleme ücreti ve harici tesisat masrafı alınmaz».

(Not: Maddeye yukarda sayılan kanunlarla eklenen fıkralarda belirli yerlere konulacak telefonlardan harici tesisat masrafı ve mukâleme ücretinin alınmayacağı belirtilmektedir. Örneğin, Diyanet İşleri Reisliğine, Gümrük ve Muhafaza Umum Kumandanlığına konulacak telefonlarda bu ücretler alınmaz».

1972, 1973, 1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

Muhafazasına lüzum kalmayan Evrak ve Vesaikin imha edilmesi hakkında 26.3.1956 tarihli ve 6696 sayılı Kanun hükümleri;

«Ancak, Adalet Bakanlığı, Merkez ve İller, Maliye Bakanlığı ve Taşra, Gümrük ve Tekel Bakanlığı, Gümrükler Genel Müdürlüğü Merkez ve Taşra, Ticaret Bakanlığı Mer-

kez ve Taşra Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ilgili kurumların merkez ve taşra, Ziraat Bankası Merkez Taşra Teşkilâtına, Türkiye Ziraî Donatım Kurumu Merkez ve Taşra Teşkilâtı ile Adapazarı Ziraat Aletleri ve Makinaları Fabrikaları Müessesesi Müdürlüğüne, Yargıtaya, Yüksek Hâkimler Kuruluna ve Adli Tıp Meclisine ve T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğüne ait evrak ve vesaikin imhası, 26.3.1956 tarihli ve 6696 sayılı Kanunun hükümlerine tabi olmaksızın hazırlanacak yönetmelik esasları dairesinde yapılır.»

1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1973, 1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

EK — II

Çeşitli Bütçe Kanunlarında Yalnız (A) cedvellerine

Konulan Ödenekler Miktarında Uygulanacağı

Belirtilen Hükümler :

Orman Kanunu :

m. 13: «Devlet ormanları içinde veya kenarında bulunup da civarındaki ormanlardan geçimlerinin sağlanmasına imkân olmayan köylerde ve dağınık evlerde oturanlardan:

A) Buldukları yerlerde muhitin icaplarına göre ve muhtelif suretlerle kalkındırılmaları mümkün görülenlere Ziraat Vekâletinin izni ve T.C. Ziraat Bankasından kalkınma kredisi açılır. Kalkınma kredisi için yirmi yıl müddetle Ziraat Vekâleti bütçesine senelik 50 milyon liradan aşağı olmamak şartıyla T.C. Ziraat Bankası sermayesine Mahsuben aylık tahsisat konulur.

Kalkınma kredisinin miktarı, faiz nisbeti, müddeti ve diğer, Ziraat, İktisat ve Ticaret Vekâletleriyle T.C. Ziraat Bankası tarafından müştereken tayin edilir.

B) Buldukları yerlerde kalkındırılmasına imkân olmayacağı anlaşılanların daha müstahsil bir hale getirilebilmeleri gayesiyle ve kendi istek ve muvafakatleri üzerine başka yere kalkındırılmalarına icra Vekilleri Heyetince karar verilebilir. Bu takdirde bunların bıraktıkları gayrimenkuller orman mefhumuna girer. Bu mallara umumî hükümler dairesinde takdir edilecek bedeller sahiplerine ödenir/veya nakil ve yerleştirmeler iskân ve Toprak Kanunları hükümlerine göre yapılır.

Bu iç iskân işi, Devlet ve Ziraat Vekâletlerince müştereken hazırlanacak ve icra Vekilleri Heyetince tasdik edilecek plâna göre yapılır».

1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

m. 35: «31, 32 ve 33'üncü maddelere göre yeniden ev, ahır, ambar ve samanlık yapmak için tomruk ve kereste alanların: bu husustaki talimatnamede tesbit olunacak yapı sistemlerine göre inşaat yapmaları mecburidir».

Kurulacak ocakların müteşebbislerine belirtilecek şartlar dairesinde ve umumî bütçeden Orman Umum Müdürlüğü tarafından ayrılacak fondan ikraz suretiyle yardımda bulunulur. Fonun karşılığı her yıl iki milyon liradan aşağı olmamak üzere Orman Umum Müdürlüğü bütçesine konulur».

1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

m. 64: «Ziraat Vekâletinin vereceği ağaçlandırma plânı gereğince ağaç nevilерinden bu kanunun 64 üncü maddesine göre gerek kendi topraklarında ve gerekse Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki arazide, yarım hektardan aşağı olmamak şartıyla orman yetiştirecek veya kavak, okalıptüs ve kızılâğaç

ağaçlıkları tesis edecek hususi şahıslara veya hükmi şahsiyeti haiz teşekküllere, Ziraat Vekâletinin izni ile T.C. Ziraat Bankasından Kuruluş Kredisi açılır. Kuruluş kredisi için 15 yıl müddetle Ziraat Vekâleti bütçesine miktarı, 2.500.000 liradan aşağı olmamak şartıyla T.C. Ziraat Bankası sermayesine mahsuben ayrıca tahsisat konulur.

1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973 1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

12.6.1973 tarihli ve 3202 sayılı Ziraat Bankası Kanununda değişiklik yapılması hakkındaki 25.5.1955 tarihli ve 6617 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin (c) fıkrası

m. 1: «T.C. Ziraat Bankasının itibari sermayesi 750.000.000 liradır. Ve aşağıda yazılı unsurlardan teşekkül eder.

a)

b)

c) Umumi Bütçeye konacak tahsisat yekûnunu % 1 nisbetinde her yıl hazinece tediye olunacak paralar.

1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

9.6.1958 tarihli ve 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununun 37 inci maddesinin (a) fıkrası

m. 37: «Sivil Müdafaa hizmetleri için İçişleri Bakanlığının sorumluluğuna bırakılan bir sivil müdafaa fonu kurulur». (m. 36). Bu fon aşağıda kesilecek paralarla kurulur (5 inci bend).

bend a: «Devlet gelir bütçesi âdi gelirlerin binde biri».

1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

15.5.1957 tarihli ve 6964 sayılı Ziraat Odaları Birliği Kanunu geçici 3 üncü maddesi

Geçici M. 3: «Birlik ve odaların kuruluş masraflarını karşılayacak bir fon tesis etmek üzere Ziraat Vekâleti bütçesine 5 milyon liradan aşağı olmamak üzere yardım tahsisatı konulur. Bu fondan harcamalar Ziraat Vekâleti tarafından Nizamnamedeki esaslara göre yapılır».

1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

13.7.1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergisi Kanununun 66 ncı maddesi ile bu maddeye yeni fıkra ekleyen 1137 sayılı Kanununun 21 inci maddesi

Akaryakıt istihlal vergisinin tevzii

m. 66: «Bu kanunla akaryakıtlarda tanınacak istihlal Vergisi Gelir Bütçesine irad kaydolunur. Karşılığında her yıl bu vergiye ait tahminlerin % 40'ı nisbetinde Karayolları Genel Müdürlüğüne, % 22'si nisbetinde İl Özel İdarelerine ve % 8'i nisbetinde Belediyelere verilmek üzere Maliye Bütçesine ödenek konur.

Bu kanunla tekel maddelerinden alınan istihlal Vergisi gelir bütçesine irad kaydolunur. Karşılığında her yıl bu vergiye ait tahminlerin % 2'si nisbetinde Belediyelere verilmek üzere Maliye Bütçesine ödenek konur (1137 s.k.'la ek fıkra).

Yıl sonunda sağlanan gelir, bütçeye konan ödeneklerden fazla veya eksik olduğu takdirde ertesi yıl ödeneklerin hesabında nazara alınır.

İl özel idareleri ile Belediyelere ait ödenekler her ay sonunda müsavî taksitler halinde ve bir evvelki yılın hasılat fazlası ise, müteakip yılın birinci ayı sonunda toptan Dahiliye Vekâleti emrine, ayrı ayrı iki hesaba kaydolunmak üzere, İller Bankasına tevdi olunur. İller Bankasında Dahiliye Vekâleti emrinde her ay toplanan bu paralar bankaca en geç ertesi ayın onbeşine kadar illerin ve Belediyelerin son nüfus sayımındaki nüfus miktarına göre, illere ve 5237 sayılı kanunun 40 ve 42 nci maddeleri hükümleri mahfuz kalmak üzere belediyelere dağıtılır».

1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

18.2.1963 tarihli ve 197 sayılı Motorlu Kara taşıtları Vergisi kanununun 17 nci maddesi

Paylar

m. 17: «Bu kanun gereğince alınan Motorlu Kara taşıtları Vergisi ile Karayolları Trafik Kanununa göre, trafik zabıtasınca tahsil olunan cezaların yıllık tahmini üzerinde İl Özel idarelerine % 3 nisbetinde, % 11 nisbetinde belediyelere, % 19 nisbetinde müşterek trafik fonuna verilmek üzere Maliye Bakanlığı Bütçesine ödenek kaydolunur.

Yıl sonunda sağlanan gelir bütçeye konan ödeneklerden fazla veya eksik olduğu takdirde keyfiyet ertesi yıl ödeneklerinin hesabında nazara alınır.

Belediyelere, İl özel idarelerine ve müşterek trafik fonu:

na ait ödeneklerin her ay sonunda eşit taksitler halinde ve bir önceki yılın hasılat fazlası ertesi yılın birinci ayı sonunda toptan İçişleri Bakanlığı emrine ayrı ayrı üç hesaba kaydedilmek üzere İller Bankasına tediye olunur.

İller Bankasından İçişleri Bakanlığı emrinde her ay toplanan bu paralardan :

1— Belediyelere ve il özel idarelerine ait olanları bankaca en geç ertesi ayın onbeşine kadar belediyelerin ve illerin son genel nüfus sayımındaki nüfus miktarlarına göre kendilerine dağıtılır.

Bu paylar, belediyeler ve il özel idarelerinin borçlarına mahsup edilmez.

2— Müşterek trafik fonuna ait olanlar, mahalli idareler, Emniyet ve Karayolları Genel Müdürlüklerince seçilen birer şahıstan teşekkül edecek bir komisyonun, belediyelerin ve il özel idarelerinin bizzat başarma imkânı bulamadıkları trafik mevzuu ile ilgili hizmetlerin ifası için yapacakları teklifleri inceleyerek hazırlıyacağı bir yıllık program dairesinde mahalli idareler Genel müdürlüğünün teklifi ve İçişleri Bakanının tasdiki ile ilbelli belediyeler ve il özel idarelerine tahsis olunur.

Bu paralar, adı geçen mahalli idarelerce hiç bir şekilde tahsis maksadı dışında kullanılamaz.»

1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında 24.5.1957 tarihli ve 6972 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi

m. 9: «4 üncü maddenin 2 inci fıkrası gereğince, Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletleri her yıl bütçelerine

birliklerde istihdam edecekleri personel masrafları hariç olmak ve en az bütün hususî idare belediyelerinin bütçelerine koyacakları tahsisatın yekûnundan az olmamak üzere ihtiyaca göre, ayrı ayrı tahsisat koymağa mecburdurlar. Bu tahsisatın birliklere dğıtılması her iki vekâletin, müştereken hazırlıyacağı talimatnamedeki esaslara göre yapılır. Bu tahsisat bütçenin tasdikinden itibaren en çok iki ay içerisinde birlikler emrine gönderilir».

1961, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

5.1.1961 tarihli ve 222 sayılı ilköğretim ve Eğitim Kanununun 76 ncı maddesinin (a) bendi

m. 76 (a): «ilköğretime ait gelir kaynakları şunlardır: (a-j)

a) Her yıl Devlet gelirinin % 3'ünden az olmamak üzere Devlet bütçesinden yapılacak yardımlar,

.....».

1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

10.5.1969 tarihli ve 1164 sayılı Arsa Ofisi Kanununun 5 inci maddesi

m. 5: Mali Hükümler

«Arsa Ofisi Genel Müdürlüğünün döner sermayesi (250.000.000.—) liradır. (Bu sermaye en geç 10 yılda tamamlanmak üzere, her yıl Maliye Bakanlığı bütçesine yeteri kadar ödenek konulur).

Bu miktar lüzumu halinde Bakanlar Kurulu kararı ile bir misli arttırılabilir.

Bu döner sermaye:

a) Bütçeye konulacak ödeneklerden,

b) Hazine ve belediyelerden intikal edecek taşınır veya taşınmaz malların takdir edilecek kıymetlerinden,

c) Döner sermayenin işletilmesinden elde edilecek kârlardan meydana gelir.

Ayrıca, Genel Müdürlük her çeşit bağış ve yardımları da kabule yetkilidir. Bağışlar limite bakılmaksızın sermayeye eklenir.

Döner sermaye tamamlandıktan sonra sermayenin işletilmesinden elde edilecek kârlar, arttırılarak sermayeye nüve teşkil etmek üzere Hazine adına özel bir hesapta bloke edilir.

1972, 1973, 1974 ve 1975 Yılları Bütçe Kanunları.

6831 sayılı Orman Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna ek madde ile bir geçici madde eklenmesine dair, 20.6.1973 tarih ve 1744 sayılı Kanunun ek 3 üncü maddesinin (A) fıkrasının (d) bendi ile ek 4 üncü maddesi ve 6831 sayılı Kanunun geçici geçici 6 ncı maddesi

6831 s.k (1744 s.k ile ek)

Ek m.4 : «6831 sayılı Orman Kanununun 3 üncü ve 24 üncü maddelerine göre orman rejimine alınan sahalara ile Orman yetiştirmek üzere sınırlanan bölgeler içinde şahısların özel mülkiyetinde olup da Orman bütünlüğünün korunması için devlet ormanlarına katılmasında zaruret bulunan tarım

arazisinin satın alınması maksadıyla Orman Bakanlığı Bütçesine her yıl 10 milyon liradan aşağı olmamak üzere gerekli ödenek konur».

Ek.m.3,f.A,bend d :

«Devlet ormanları içinde veya bitişiginde oturan halkın kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla Orman Bakanlığı emrinde bir fon teşkil edilmiştir.

A) Bu fon gelirleri (bend a - bend f)

d) Her yıl genel bütçenin binde birinden az olmamak üzere genel bütçeden yapılacak yardımdan;

..... teşekkür eder».

Geçici m.6 : «Bu kanunun 64 ncü maddesindeki kuruluş kredisi için 15 yıl müddetle Tarım Bakanlığı bütçesine miktarı 2.500.000 liradan aşağı olmamak şartıyla T.C. Ziraat Bankası sermayesine mahsuben ayrıca konulan tahsisatın, 1974 mali yılından itibaren 15 yıl müddetle Orman Bakanlığı bütçesine miktarı her yıl 5.000.000 liradan aşağı olmamak şartıyla T.C. Ziraat Bankası Sermayesine mahsuben konulmasına devam olunur».

1974 ve 1975 yılları bütçe kanunları.

16.8.1961 tarihli ve 351 sayılı Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurdlar Kurumu Kanununun 28 nci maddesinin (a) fıkrası

m.28 : «Kurumun gelirleri aşağıda yazılı kaynaklardan elde edilir. (a-e).

a) Sermayenin ödenmiş kısmı için 10 yıl müddetle ve her

yıl 40 milyon liradan aşağı olmamak üzere Devlet Bütçesine konacak ödenekler.

.....»

1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968 ve 1969 Yılları Bütçe Kanunları.

Halk Bankası ve Halk Sandıkları Hakkındaki 4652 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkındaki 3.12.1956 tarihli ve 6854 sayılı kanunun 2 nci maddesinin (a) fıkrası hükmü

m. 2. f. a. : «Maliye Vekâleti Bankaya (50.000.000) lira sermaye ile katılır. Bu miktar ödeninceye kadar her yıl Maliye Vekâleti bütçesine (10.000.000) liradan az olmamak üzere tahsisat konulur.

Bu sermayeye ait reyler İktisat ve Ticaret Vekâletlerince kullanılır».

1957, 1958, 1959 ve 1960 Yılları Bütçe Kanunları.

Türkiye Emlâk Kredi Bankası hakkındaki 4974 sayılı kanunun 6140 sayılı kanunun 1 nci maddesi ile değiştirilen 7 nci maddesinin (c) fıkrası hükmü.

m. 7, f. (c) : «Hazinenin hissesi:

A)

B)

C) Her sene Devlet bütçesine en az 15 milyon lira olarak konacak ödeneklerin verilmesi ile ödenir.»

1956 ve 1958 Yılları Bütçe Kanunları.